

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 4 mars 1918 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst jämte i ärendet väckta motioner.

I en till riksdagen den 18 januari 1918 avlåten proposition, nr 10, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder *dels å tilläggsstat* för år 1918 anvisa såsom *förslagsanslag*

under andra huvudtiteln	kronor	1,700,000
» tredje »	»	170,000
» fjärde »	»	12.930,000
» femte »	»	6,000,000
» sjätte »	»	4,000,000
» sjunde »	»	4,200,000
» åttonde »	»	4,900,000
» nionde »	»	1,100,000

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka anslag här ovan icke beräknats, krigstidstillägg och krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälp utgående:

A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av *Bihang till riksdagens protokoll 1918. 11 saml. 2 häft. (Nr 3.)*

riksdagen prövade grunder, äga, med nedan i §§ 2, 3, 5, 14, 15, 16 och 17 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med trettio procent å följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön och lönetillägg;

tjänstgöringspenningar;

ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;

arvode;

ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;

ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;

inkvarterings- och servisbidrag;

dagavlöning och dagavlöningsstillägg vid armén och marinen samt portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;

krigslön;

extra lönetillägg;

provisoriskt avlöningstillägg;

tillfällig löneförbättring;

tillfälligt lönetillägg; och

stadgat minimibelopp av uppborädsprovision vid telegrafverket.

Mom. 2. En var till krigstidstillägg enligt mom. 1 berättigad befattningshavare — utom arméns och marinens manskap — som vid årets början innehade stadigvarande anställning

antingen med en daglig arbetstid, i medeltal, oavsett semester och ferier, icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat,

eller, där sådan minimiarbetstid ej finnes föreskriven, på andra grunder avsedd att utgöra befattningshavarens huvudsakliga verksamhet, äger dessutom uppbära krigstidstillägg med 200 kronor.

§ 2.

Krigstidstillägg enligt § 1 mom. 1 beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas samma krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dylikt krigstidstillägg åt befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner författningsenligt uppgå, utan avseende därå, att, till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter användas jämväl andra medel än

statsmedel, varjämte enahanda krigstidstillägg även beräknas å författningens enligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminarier åtnjuta dock icke krigstidstillägg å hyresersättning.

§ 3.

Krigstidstillägg till sådan i § 1 mom. 2 avsedd befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad; dock att befattningshavare, som på förordnande uppehåller annans befattning, äger uppbära krigstidstillägg jämväl å sådan med hans egen befattning förenad avlöning utav de i § 1 angivna slag, som han under förordnandet får behålla.

§ 4.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom, skall under sådan ledighet icke vidkännas något avdrag å honom tillkommande krigstidstillägg.

Befattningshavare, som eljest är tjänstledig under högst en månad från årets början, må icke av sådan anledning förlora rätt till krigstidstillägg enligt § 1 mom. 2.

§ 5.

Oberäknat i § 1 mom. 2 avsedda, till vissa befattningshavare utgående 200 kronor, må ingen befattningshavares krigstidstillägg överstiga 125 kronor för månad räknat.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas krigstidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst må, med nedan i §§ 8, 14, 15, 16 och 17 angivna begränsningar och undantag, den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna

krigstidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och må dylikt krigstidstillägg, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna, utgå:

a) till befattningshavare, som vid årets början innehade stadigvarande anställning

antingen med en daglig arbetstid, i medeltal, oavsett semester och ferier, icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat,

eller, där sådan minimiarbetstid ej finnes föreskriven, på andra grunder avsedd att utgöra befattningshavarens huvudsakliga verksamhet, med högst de belopp, som angivas i § 1;

b) till befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, med högst trettio procent av dem tilldelade belopp; samt

c) till övriga befattningshavare med högst trettio procent av deras kontanta avlöningsförmåner utav de i § 1 angivna slag.

§ 8.

Krigstidstillägg till sådan i § 7 a) avsedd befattningshavare, som av statens medel åtnjuter avlöning för två eller flera befattningar, må icke utgå för mer än en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad; dock att befattningshavare, som på förordnande uppehåller annans befattning, må kunna tillerkännas krigstidstillägg jämväl å sådan med hans egen befattning förenad avlöning av de i § 1 angivna slag, som han under förordnandet tilläventyrs får behålla.

C. Krigstidshjälp.

§ 9.

Krigstidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift, och dels för barn under 15 års ålder, vilka han vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan i §§ 10, 14, 15, 16 och 17 angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1918 innehade sådan *ordinarie* anställning, som avses i § 1 mom. 2; samt

till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1918 innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal, oavsett semester och ferier, icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

§ 10.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas:

1:o) befattningshavare, som jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken under år 1918 äger rum, har att erlagga dylik skatt för högre belopp än 4,000 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade;

2:o) kvinnlig befattningshavare, som vid årets ingång var gift, såvida ej med intyg utav två trovärdiga personer styrkes, att hennes man under år 1917 haft högst 600 kronors inkomst;

3:o) befattningshavare, som utan pension lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft.

§ 11.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes i förhållande till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, på sätt nedanstående tabell utvisar:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1918 har att erlagga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade)	Krigstidshjälp åt befattningshavare					
	för hustru	för 1 barn	för 2 barn	för 3 barn	för 4 barn	för 5 eller flera barn
	K r o n o r					
Högst 1 000 kronor	150	75	150	225	300	375
Från 1,000 till och med 2,000 kronor ...	120	60	120	180	240	300
» 2,000 » » » 3,000 » ...	90	45	90	135	180	225
» 3,000 » » » 4,000 » ...	60	30	60	90	120	150

§ 12.

Befattningshavare, som avgått med pension under tiden 1 januari —31 maj 1917 och icke kommit i åtnjutande av krigstidshjälp under år 1917, må, under förutsättning att han under år 1918 icke har att erlagga inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 3,000

kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade, uppbära, utöver vad som enligt förestående bestämmelser må tillkomma honom, ett så stort belopp, som under år 1917 skulle hava såsom krigstidshjälp tillfallit honom, om han innehaft sin befattning efter den 31 maj 1917 och under det året haft att erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt för samma belopp som under år 1918 för honom fastställts.

§ 13.

Befattningshavare må icke på grund av tjänstledighet för offentligt uppdrag eller för inkallelse till militär tjänstgöring förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1917 åtnjutit, oavsett semester och ferier, tjänstledighet för sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Gemensamma bestämmelser.

§ 14.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må icke överstiga 1,700 kronor.

§ 15.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp undantagas:

1:o arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt

2:o arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk; varjämte

3:o avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgörings-skyldighet icke medför någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 16.

Lärare vid statens blindundervisningsanstalter, vilka under år 1918 åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt kungl. kungörelsen den 11 december 1917 (svensk författningssamling nr 851), skola vid uppbärande av krigstidstillägg och krigstidshjälp vidkännas ett mot berörda tillfälliga löneförbättring och därå belöpande krigstidstillägg svarande avdrag.

§ 17.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas krigstidstillägg och krigstidshjälp efter enahanda grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst; dock med iakttagande att krigstidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 18.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskolläraernas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigsmakten; skolande vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmånerna.

§ 19.

Om befattningshavare under året avlidit innan honom tillkommande krigstidstillägg och krigstidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 20.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna proposition har hänvisats till särskilda utskottet för förberedande behandling.

Vid ärendets föredragning i statsrådet har chefen för finansdepartementet till en början erinrat, hurusom Kungl. Maj:t i den till riksdagen den 14 januari 1918 avlätna propositionen med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1918 föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition om krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare

i statens tjänst, för ändamålet såsom förslagsanslag under de särskilda huvudtitlarna beräkna här ovan först angivna belopp, samt att enligt vad vederbörande departementschefer meddelat de hade för avsikt att i kommande propositioner föreslå, att för enahanda ändamål måtte såsom ökad driftkostnad under år 1918 beräknas

för postverket	kronor	5,400,000
» telegrafverket	»	3,200,000
» statens järnvägar.....	»	23,400,000
» statens vattenfallsverk.....	»	450,000
» statens domäner	»	1,400,000

Vidare har chefen för finansdepartementet vid ärendets föredragning erinrat, hurusom, sedan Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 mars 1917 avlåten proposition föreslagit riksdagen att dels anvisa eller beräkna erforderliga medel för beredande under år 1917 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst och dels godkänna vissa allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälps utgående, och efter det riksdagen ej mindre för ändamålet anvisat erforderliga medel än även med vissa ändringar och tillägg i Kungl. Maj:ts förslag fattat beslut om allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälps utgående, Kungl. Maj:t, i överensstämmelse med de utav riksdagen beslutade ändringarna och tilläggen, den 29 maj 1917 utfärdat kungörelse i ämnet och därvid fastställt följande allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälps utgående:

*Krigstids-
tillägg och
krigstidshjälp
under år 1917.*

- A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.**

§ 1.

Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, med nedan i §§ 2, 3, 4, 12, 13, 14 och 15 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med femton procent å följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

- lön;
- tjänstgöringspenningar;
- ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
- arvode;
- ålderstillägg;

bostads-, bränsle-, inkvarterings- och beklädnadsersättning;
 inkvarterings- och servisbidrag;
 dagavlönning vid armén och marinen samt portionsersättning för
 underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;
 extra lönetillägg;
 provisoriskt avlöningstillägg;
 tillfällig löneförbättring;
 tillfälligt lönetillägg; och
 stadgat minimibelopp av uppbörsprovision vid telegrafverket.

Om en befattningshavares krigstidstillägg skulle understiga 250 kronor för år räknat, höjes detsamma till detta belopp, dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke må överstiga tjugufem procent av de kontanta avlöningsförmåner, på vilka det beräknas.

Ingen befattningshavares krigstidstillägg får överstiga 800 kronor för år räknat.

§ 2.

Krigstidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att krigstidstillägg åt befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, varjämte krigstidstillägg även beräknas å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

§ 3.

Krigstidstillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad.

§ 4.

Krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast till så stort belopp, att detta tillhoppa med hans från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av ovan uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, icke överstiger 9,800 kronor.

§ 5.

Krigstidstillägget anses tillhöra lönen och utgår odelat till befattnings innehavare, även om han under tjänstledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag avstår lönen helt eller delvis.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas krigstidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst må, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—4 meddelade bestämmelserna, den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg — dock i intet fall överstigande vad som i § 1 föreskrives — därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och må jämväl till sådana icke-ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, efter vederbörande myndighets beprövande krigstidstillägg utgå med högst femton procent av dem tilldelade belopp.

C. Krigstidshjälp.

§ 8.

Krigstidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift, och dels för barn under 15 års ålder, vilka han vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan i §§ 9, 12, 13, 14 och 15 angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade *ordinarie* anställning; samt

till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1917 innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en

och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

§ 9.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas:

1:o) befattningshavare, som jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken under år 1917 äger rum, har att erlægga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade;

2:o) kvinnlig befattningshavare, som vid årets ingång var gift, såvida ej med intyg utav två trovärdiga personer styrkes, att hennes man under år 1916 haft högst 600 kronors inkomst;

3:o) befattningshavare, som lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft.

§ 10.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämes i förhållande till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, på sätt nedanstående tabell utvisar:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1917 har att erlægga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare					
	för hustru	för 1 barn	för 2 barn	för 3 barn	för 4 barn	för 5 eller flera barn
	K r o n o r					
Högst 1,000 kronor.....	100	50	100	150	200	250
från 1,000 till och med 2,000 kronor.....	80	40	80	120	160	200
» 2,000 » » » 3,000 »	60	30	60	90	120	150

§ 11.

Befattningshavare må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag eller för inkallelse till militär tjänstgöring förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1916 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Gemensamma bestämmelser.

§ 12.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må icke överstiga 800 kronor.

§ 13.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp undantagas:

- 1:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag; samt
- 2:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk; varjämte
- 3:o) avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgörings-skyldighet icke medför någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 14.

Ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter, vilka under år 1917 åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt kungl. kungörelsen den 23 september 1916, skola vid uppbärande av krigstidstillägg och krigstidshjälp vidkännas ett mot berörda tillfälliga löneförbättring och därå belöpande krigstidstillägg svarande avdrag.

§ 15.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas krigstidstillägg och krigstidshjälp efter enahanda grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst; dock med iakttagande att krigstidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 16.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigs-

makten; skolande vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmånerna.

§ 17.

Om befattningshavare under året avlidit innan honom tillkommande krigstidstillägg och krigstidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

Till stärbhus efter befattningshavare, som avled under år 1916, innan krigstidshjälp till honom utbetalats, utgår krigstidshjälp till det belopp, som befattningshavaren skulle hava erhållit, därest han levat vid tidpunkten då 1916 års krigstidshjälp utbetalades.

§ 18.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Sedan därefter till Kungl. Maj:t inkommit åtskilliga framställningar, åsyftande bland annat att krigstidstillägg och krigstidshjälp måtte med förhöjda belopp och i större utsträckning utgå även under år 1918, har Kungl. Maj:t såsom en förberedande åtgärd i ärendet den 7 september 1917 anbefallt socialstyrelsen att inkomma med utredning angående levnadskostnadernas stegring under år 1917.

*Social-
styrelsens
utredning.*

Såsom svar härå har socialstyrelsen meddelat, att levnadskostnaderna för en normalfamilj med en årsbudget före kriget av 2,000 kronor stigit från maj 1914 till december 1916 med 39 procent, till maj 1917 med 52 procent och till september 1917 med 66 procent, varav 27 procent komma på tiden januari till och med augusti 1917.

Socialstyrelsen har emellertid påpekat, att denna uppgift icke kunde göra anspråk på att till alla delar grunda sig på fullt exakta beräkningar. Utgiftsstegringen hade beräknats under den förutsättningen att förbrukningen varit i huvudsak oförändrad, alltså med bortseende från de omläggningar av och inskränkningar i förbrukningen, vilka givetvis framkallats av dyrtiden. Vidare har påpekats, att beräkningen grundade sig på uppgifter, som representerade förhållandena i städer och stadsliknande samhällen. De angivna procenttalen hava emellertid av socialstyrelsen ansetts böra betecknas såsom *minimisiffror*.

Storleken av årsbudgetens särskilda huvudposter, beräknade enligt prisförhållandena vid tiden före krigets utbrott (maj 1914) och i september 1917, ävensom stegringens relativa storlek framginge av följande tablå:

	Årsbudget 1914 (maj) kronor	Beräknad ökning procent	Beräknad årsbudget 1917 (sept.) kronor
Födo- och njutningsämnen	876	80	1,577
Bostad	300	12	336
Bränsle och lyse	97	140	233
Beklädnad	219	110	460
Skatter	122	9	133
Övriga utgifter	386	50	579
Summa utgifter	2,000	66	3,318

Socialstyrelsen har sedermera i en till finansdepartementet ingiven promemoria meddelat, att stegringen fortgått så, att procenttalet för ökningen vid slutet av november 1917 i dess helhet kunde antagas uppgå till minst 72 procent.

Vidare hava statskontoret, armé- och marinförvaltningarna, lotsstyrelsen, medicinalstyrelsen, generaltullstyrelsen och styrelserna för statens affärsdrivande verk anbefalfts att avgiva yttrande huruvida och i vilka avseenden, utom beträffande själva beloppen, andra bestämmelser i ämnet, än som meddelats genom kungörelsen den 29 maj 1917 (svensk författningssamling nr 224) vid samma kungörelses tillämpande visat sig vara av behovet för framtiden påkallade.

För innehållet i dessa yttranden redogöres längre fram.

Generalpoststyrelsen har till Kungl. Maj:t ingivit en skrivelse av följande lydelse:

*Skrivelser
från ämbets-
verk.*

»Bland de begränsningar och undantag, som i avseende å statstjänares rätt till krigstidstillägg stadgats i kungl. kungörelsen den 29 maj 1917, märkas följande:

- a) ingen befattningshavares krigstidstillägg får överstiga 800 kronor för år räknat;
- b) krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast till så stort belopp, att detta tillhoppa med hans från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster, på vilka tillägget beräknas, jämte värdet av fri bostad, då sådan åtnjutes, icke överstiger 9,800 kronor.

Till belysande av verkningarna i olika fall av dessa bestämmelser jämte övriga stadganden, som reglera krigstidstilläggets storlek, må framhållas, att endast befattningshavare, vilkas sammanlagda kontanta avlöningsförmåner av visst slag icke överstiga 5,333 kronor 34 öre, äro berättigade att uppbära krigstidstillägg med femton procent enligt grundstadgandet eller, i förekommande fall, med minimibeloppet 250 kronor per år, under det att befattningshavare, vilkas ifrågavarande avlöningsförmåner överstiga 5,333 kronor 34 öre, antingen få vidkännas den minskning av krigstidstilläggets belopp, som föranledes av de under a) eller b) här ovan

omförmälda bestämmelser, eller också — därest vederbörandes löneinkomster jämte värdet av fri bostad, där sådan åtnjutes, överstiga 9,800 kronor — äro alldeles uteslutna från förmånen att erhålla krigstidstillägg.

Då frågan om krigstidstillägg åt statstjänarna under år 1918 nu står på dagordningen, synes anledning vara att nu ingå i prövning av frågan, huruvida ovanberörda undantag och begränsningar i avseende å rätt till krigstidstillägg böra stadgas jämväl för nästkommande år.

Efter allt att döma har man skäl att befara, att under nästkommande år dyrtidens tryck skall bliva allt mera kännbart och behovet av krigstidstillägg för befattningshavare i statens tjänst ytterligare ökat. De förhållanden, som påkallat och alljämt påkalla krigstidstilläggets utbetalande, kunna dessutom sägas numera ha antagit karaktären av något mera bestående, varifrån man icke längre kan bortse, då det gäller att avgöra, huruvida icke jämväl de högre avlönade statstjänarna böra komma i åtnjutande av krigstidstillägg efter samma grunder som de övriga. Av betydelse för ett riktigt bedömande av denna fråga torde vara att tillbörligt beakta den totala förändring av penningvärdet, som inträtt till följd av kriget och alltmera framträder såsom ett faktum, om vars fortbestånd för en avsevärd tid framåt tvivel icke längre lärers råde.

Det torde vara uppenbart, att denna omständighet, d. v. s. penningvärdets fall, utgör ett av de kraftigaste skälen för att tillerkänna statstjänare krigstidstillägg, och det synes med fog kunna ifrågasättas, huruvida icke konsekvensen fordrar att de ovannämnda inskränkningarna borttagas. De nuvarande avlöningarna, även till de högsta statstjänstemännen, hava ju bestämts med hänsyn till vad som under förut normala förhållanden kan anses utgöra skäligen ersättning för med vederbörandes befattning förenat ansvar och arbete, och när nu värdet av berörda ersättning väsentligen nedgått, synes det väl vara med billigheten överensstämmande, att samtliga tjänstemän utan någon begränsning — vilken ju under alla förhållanden måste bliva godtycklig — bliva så vitt möjligt gottgjorda för berörda värdeminskning samt att denna gottgörelse bestämmas i sådant förhållande till avlöningen, som kan anses skäligen.

En omständighet, som i förevarande avseende icke bör förbises, är att med varje tjänsteställning följer en viss däremot svarande levnadsstandard, samt att genom en väsentlig reducering av avlöningen — vilken inträder genom penningvärdets fall, därest icke viss gottgörelse härutinnan lämnas från det allmännas sida — sänkes denna levnadsstandard. Att en dylik sänkning i längden kommer att inverka menligt vid rekryteringen av de högre tjänstemannaposterna torde ligga i öppen dag. Men ej endast vid rekryteringen utan även i avseende på de redan statsanställda tjänstemännen framträder denna olägenhet — en olägenhet som snart nog kan utgöra en verklig fara för statsförvaltningen, om alla tjänstemän i ansvariga befattningar måste allt för mycket dragas med ekonomiska bekymmer. Härmed sammanhänger också den med näringslivets utveckling allt starkare framträdande efterfrågan på dugande krafter för besättande av chefsplatser inom den enskilda företagsamheten, vilket förhållande snart nog kan medföra den konsekvensen, att de dugligaste männen dragas från statstjänsten till det enskilda, bättre betalda arbetet.

Ännu ett skäl för beviljandet av krigstidstillägg för år 1918 utan sådana begränsningar och undantag, som här ovan omförmäls, ligger också i den ytter-

ligare stegring av levnadskostnaderna, som faktiskt inträtt efter det innevarande års riksdag fattat sitt beslut om krigstidstillägg, och varav jämväl nu ifrågavarande tjänstemannakategorier givetvis beröras.

Styrelsen, som i detta sammanhang icke anser sig böra ingå på frågan om höjning av den nu gällande procentsatsen för krigstidstillägget — att en dylik höjning i avsevärd mån erfordras för att krigstidstillägget skall kunna bättre än hittills motsvara de stegrade levnadskostnaderna finner styrelsen uppenbart med hänsyn till det nödläge, vari en stor del av tjänstemännen befinner sig — får alltså i underdånighet framhålla den trängande angelägenheten av att de synpunkter, som här ovan framförts, måtte beaktas vid framläggande av nådigt förslag angående krigstidstillägg m. m. under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst.»

Jämväl från *järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, telegrafstyrelsen, domänstyrelsen* och *generaltullstyrelsen* hava underdåniga skrivelser i enahanda syfte och av väsentligen samma lydelse inkommit.

Inkomna
framställ-
ningar
från grupper
av befatt-
nings-
havare.

Därjämte hava till Kungl. Maj:t från särskilda befattningshavare och från sammanslutningar av statstjänare inkommit en mängd framställningar, i vilka begärts, att krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 måtte få utgå med belopp, som svarade mot den inträdda stegringen i levnadskostnaderna, samt att dylika förmåner jämväl måtte tilldelas sådana befattningshavare, som av skilda anledningar hittills varit därifrån undantagna.

Till belysning av dessa framställningars innehåll har lämnats följande redogörelse för några av tjänstemannaföreningar och möten i ämnet gjorda yrkanden.

Sveriges statstjänstemannanämnds arbetsutskott hemställer,

att krigstidstillägg måtte för år 1918 utgå med 50 procent av varje ämbets- och tjänsteman tillkommande kontant avlöningsförmån, därvid minimum dock skulle utgöra 600 kronor och maximum 2,500 kronor;

att krigstidshjälp måtte för samma år utgå till samtliga ämbets- och tjänstemän, som åtnjuta kontanta avlöningsförmåner ej överstigande 5,000 kronor, med 75 kronor för varje barn under 15 år;

att krigstidstillägg och krigstidshjälp måtte utgå oberoende av varandra;

ock att, innan beslut om krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1918 fattats, krigstidstillägg och krigstidshjälp må för nämnda år utbetalas enligt de för år 1917 gällande grunder.

Statstjänarnas samarbetskommitté — enligt uppgift bestående av representanter för följande sammanslutningar bland tjänstemän av lägre grad, nämligen svenska järnvägsmannaförbundet, svenska postmanuaförbundet, Sveriges lokomotivmannaförbundet, Sveriges tullmannaförening,

telegraf- och telefonmannaförbundet, Sveriges fångvårdsmannaförbund, statens vaktmästares förening och kvinnliga telefontjänstemannaföreningen — har anhållit,

att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen proposition om krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst till sådana belopp, att full ersättning erhålles för levnadskostnadernas stegring under kristiden och därvid krigstidstilläggets minimibelopp sättes till lägst 600 kronor;

att krigstidshjälpen väsentligt förhöjes och utgår jämväl till änklingsars och frånskilda mäns husföreståndarinnor, därest försörjningsplikt mot minderåriga barn förefinnes; samt

att i avvaktan på riksdagens beslut i ärendet sådana åtgärder av Kungl. Maj:t måtte vidtagas, att förskott å kommande års krigstidstillägg omedelbart efter årsskiftet må kunna utbetalas till statens befattningshavare.

Föreningen för tjänstemän av högre grad vid statens järnvägar hemställer, att till statens järnvägars personal måtte från och med år 1918 få utgå ett dyrtidstillägg till avlöningen, fullt svarande mot minskningen i penningvärdet, därvid de nuvarande olika formerna för dyrtidstillägg borde ersättas med ett enda slags tillägg, som utginge enligt en viss och för alla tjänstemän lika procent av senast fastställda ordinarie arvoden.

Enahanda hemställan har gjorts av *ett i Stockholm den 28 oktober 1917 hållet möte av statstjänstemän.*

Föreningen Sveriges kronofogdar har erinrat, hurusom på grund av statsmakternas beslut de kronofogdar, som icke förflyttats till landsfogde- eller häradsskrivartjänst, från och med år 1918 komme att överföras å allmänna indragningsstaten. men att emellertid stadgats, att ifrågavarande kronofogdar, ehuru uppförda å indragningsstat, skulle vara skyldiga att »jämväl under år 1918 beträffande sina förutvarande tjänstgöringsområden utföra de göromål Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande kunna finna erforderliga». Dessa kronofogdar, som sålunda under år 1918 skulle stå till Kungl. Maj:ts befallningshavandes disposition, kunde alltså antagas härigenom bliva förhindrade att, på sätt eljest skulle kunnat ske, genom annan sysselsättning förskaffa sig behövliga förbättrade inkomster under år 1918.

Under åberopande härav har föreningen hemställt, att de kronofogdar, som från och med år 1918 bleve överförda på indragningsstat, måtte under sagda år få åtnjuta krigstidstillägg efter enahanda grunder, som komme att gälla för statens övriga ämbets- och tjänstemän.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 11 saml. 2 häft. (Nr 3.)

Lotsverkets personalförening har begärt, att krigstidstillägg måtte få beräknas jämväl å lotsarna tillkommande andel av lotspenningar; att krigstidstillägg måtte få till lotsverkets personal utgå med belopp, som fullständigt kompenserade dyrtiden, dock minst med 600 kronor; att krigstidshjälp måtte, vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 4,000 kronor, få utgå med 30—80 kronor för varje barn under 18 års ålder samt för hustru med 60—120 kronor; samt att extra biträden å såväl fyrskepp som landfyrrar, vilka utan eget förvållande varit förhindrade att tjänstgöra hela det nästförflutna året, likväl måtte erhålla ej blott krigstidstillägg, utan även krigstidshjälp.

Delegerade för Konigl. Flottans varvs samtliga arbetare begära att i likhet med arbetare vid Svea artilleriregementes intendenturverkstäder, Karl Gustavs stads gevärsfaktori, telegrafverkets verkstäder i Nynäshamn samt vid artillerigården i Stockholm erhålla krigstidstillägg jämväl å avlöning, som utgår för s. k. ackordsarbete.

Ett i Malmö den 9 december 1917 hållet möte mellan tjänstemän av högre grad inom Skåne har, under framhållande, att tjänstemännen icke kunde vara hjälpta med mindre än 50 procent förhöjning i de för år 1918 utgående avlöningsförmånerna, anhållit, »att de vid det nuvarande krigstidstilläggets utgående fogade inskränkningarna och undantagen måtte bortfalla; att ärendet måtte bli avgjort så tidigt vid 1918 års riksdag, att minsta möjliga avbrott i tilläggets utgående uppstår; att vid 1918 års riksdag måtte beslutas, att därest den exceptionella dyrtiden skulle vara bestående ännu vid 1919 års ingång, för detta år måtte utgå däremot svarande tillägg, så att något avbrott i dyrtidstilläggets erhållande ej måtte uppstå; samt att dyrtidstillägget måtte utgå jämväl till statspensionärer samt till änkor och barn efter statstjänstemän».

*Departementens-
chefen.*

Vid ärendets föredragning i statsrådet har chefen för finansdepartementet uttalat sig på följande sätt.

»Under de två senaste åren har staten sökt i någon mån lindra de ekonomiska svårigheter, som i följd av det sedan mer än tre år pågående världskriget drabbat befattningshavare i statens tjänst.

År 1916, då endast omkring 4,000,000 kronor ansågos kunna för ändamålet disponeras, utgick understöd, benämnt krigstidshjälp, endast till sådana befattningshavare, som på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 15 års ålder och som hade att under samma år erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 2,000 kronor. Hjälpen utgick med 30—80 kronor för vart och ett av barnen till och med det femte.

År 1917 beräknades för ändamålet ett belopp av omkring 30,000,000 kronor. Dyrtidstillägget utgick dels under benämning krigstidstillägg med

15 procent av befattningshavarnas kontanta avlöningsförmåner av vissa uppräknade slag, dock lägst med 250 och högst med 800 kronor för år räknat, och dels under benämningen krigstidshjälp till befattningshavare, som för år 1917 hade att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 3,000 kronor, med 30—50 kronor för vart och ett av befattningshavaren underhållet minderårigt barn till och med det femte samt med 60—100 kronor för befattningshavares hustru. Krigstidstillägg utgick till befattningshavare allenast med så stort belopp, att detta tillhoppa med hans från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av vissa uppräknade slag icke översteg 9,800 kronor. Ingen fick åtnjuta krigstidstillägg för mer än *en* befattning. Även i övrigt stadgades åtskilliga undantag från den allmänna regeln om femton procents krigstidstillägg.

Den under kriget uppkomna höjning i levnadskostnaderna, som vid oförändrad levnadsstandard drabbar ett »normalhushåll» om man, hustru och två barn, har, på grundval av uppgifter från 44 städer och stadsliknande samhällen, av socialstyrelsen i december 1916 beräknats till i runt tal 40 procent och i slutet av november 1917 till minst 72 procent.

Denna stegring har emellertid, såsom allmänt känt är, sedermera alltjämt fortgått. Utan fara för överdrift torde man kunna taga för givet, att den av kriget förorsakade stegringen i levnadskostnaderna numera kan för ett dylikt normalhushåll, under förutsättning av oförändrad levnadsstandard, beräknas till minst 75 procent.

Vid nu anförda förhållande lärer det få anses ligga i öppen dag såväl att statens befattningshavares före kriget eller i allt fall utan hänsyn till den av kriget förorsakade dyrtiden i penningar bestämda avlöningar i allmänhet icke giva befattningshavarna den bärgning, som vid avlöningarnas bestämmande åsyftats, samt att 1916 och 1917 års krigstidshjälp och krigstidstillägg ingalunda varit tillräckliga att motväga verkningarna av dyrtiden under dessa år.

Att dyrtidstillägget för år 1918 måste sättas betydligt högre än år 1917, lärer utan vidare få anses framgå av ovan framlagda siffror rörande levnadskostnadernas stegring.

De synnerligen stora krav, som för närvarande ställas på statsverket, nödvändiggöra emellertid sådana begränsningar, att endast i undantagsfall dyrtidstilläggen kunna komma att uppgå till belopp, som helt uppväga levnadskostnadernas ökning under nu pågående kris. Det får väl också anses oundvikligt att statens befattningshavare, i likhet med det stora flertalet andra medborgare, själva bära någon del av dyrtidens börda.

Under hänvisning till den utredning om rikets finanser, som jag förut framlagt inför Eders Kungl. Maj:t, anser jag att för nu ifrågasvarande ändamål bör under år 1918 kunna disponeras något mer än dubbelt så stort belopp som under år 1917. Om vid dessa medels fördelning hänsyn i första hand tages till de jämförelsevis lågt avlönade statstjänarna och bland dessa särskilt till de med stor försörjningsplikt betungade — vilka, trots allt vad från det allmännas sida gjorts och än vidare torde komma att göras i syfte att för de ekonomiskt svagast placerade medborgarna i allmänhet lätta dyrtidens tryck, väl få anses vara i största behov av statens stöd — så förefaller det mig som skulle nyss antydda belopp, omkring 70,000,000 kronor, kunna antagas bli för ändamålet någorlunda tillräckligt.

I detta sammanhang vill jag ock erinra därom, att för beredande av krigstidstillägg under år 1918 åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, åt änkor och barn efter dylika befattningshavare samt till vissa utom den egentliga statsförvaltningen stående kategorier å förslaget till tilläggsstat för samma år beräknats tillhoppa 7,745,000 kronor, vadan alltså för samtliga nu ifrågasvarande ändamål å tilläggsstaten skulle komma att uppföras 76,995,000 kronor.

I fråga om sättet för medlens fördelning synes det lämpligt att i huvudsak följa den metod, som under år 1917 använts, dock med modifierationer i följande mera väsentliga avseenden.

Dyrtiden har nu varat så länge och sträckt sina verkningar så högt upp på avlöningsskalan, att det icke synes riktigt att från delaktighet i dyrtidstillägget längre undantaga de med högre avlöning försedda befattningshavarna. Dessa hava i fulla tre år fått utan hjälp från det allmänna bära dyrtidens börda, och de hava icke såsom lägre avlönade statstjänare fått åtnjuta de fördelar, som i form av rabatter och förköpsrätt till vissa varor kommit medborgare i svag ekonomisk ställning till del. Då deras avlöningar äro avpassade efter normala förhållanden, ligger det endast en gärd av rättvisa däri, att även dessa befattningshavare få, om än, på grund av statsfinansiella hänsyn, i proportionsvis mindre grad än andra, åtnjuta del i dyrtidstillägget. Men en dylik åtgärd kräves även av tillbörlig hänsyn till statens egen fördel. Denna är nämligen i mycket hög grad beroende därav, att statens viktigare befattningar uppehållas av högt kvalificerade ämbetsmän, och i konkurrensen med enskilda företag kan staten icke förvärva och behålla sådana, om icke deras avlöningar i rimlig mån avpassas efter tidsförhållandena.

Den för år 1917 gällande bestämmelsen, att krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast för så vitt beloppet av hans från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av vissa uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, tillhopa med krigstidstillägget icke överstiga 9,800 kronor, medför ibland verkningar, som knappast kunna anses önskvärda. En befattningshavare, som ägnar sin lediga tid åt arbete i statens tjänst, kommer i en sämre ställning än den som ägnar sin lediga tid åt annat förvärv. Detta belyses av följande konkreta fall. En ledamot i ett centralt ämbetsverk uppbar såsom sekreterare vid karolinska institutet ett arvode av 2,000 kronor; han gick miste om krigstidstillägg. En annan ledamot i samma ämbetsverk uppbar såsom sekreterare i civilstatens änke- och pupillkassa ett arvode av 3,000 kronor; han fick dyrtidstillägg. Änke- och pupillkassans sekreterare är nämligen icke i sådan egenskap befattningshavare i statens tjänst.

I fråga om krigstidstilläggets belopp synes någon skillnad böra göras mellan befattningshavare, vilkas huvudsakliga verksamhet ägnas åt en befattning i statens tjänst, och sådana som endast i mindre utsträckning tjäna det allmänna. Beträffande de förra har staten givetvis större skäl att kraftigt inskrida till lindrande av dyrtidens verkningar än beträffande de senare. Lämpligast torde en dylik åtskillnad kunna göras på det sätt, att de förra — utom arméns och marinens manskap, som äger rätt till fullt underhåll in natura — erhålla en oberoende av löneförmånernas belopp utgående »grundplåt», vars storlek jag anser böra sättas till 200 kronor. Härigenom tillgodoses ock på ett enkelt och effektivt sätt det berättigade kravet, att de lågt avlönade befattningshavarna böra jämförelsevis bättre tillgodoses än de med högre avlöning försedda. Borttagandet i sammanhang härmed av den till samma mål syftande bestämmelsen, att, om en befattningshavares krigstidstillägg skulle understiga 250 kronor för år räknat, detsamma höjes till detta belopp, dock under iakttagande, att krigstidstillägget icke må överstiga tjugufem procent av de kontanta avlöningsförmåner, på vilka det beräknas, skulle, oavsett de svårigheter denna bestämmelses tillämpning visat sig medföra, undanröja det missförhållandet, att en mängd befattningshavare med s. k. fri bostad i fråga om krigstidstillägg blivit mera gynnade än deras kamrater, som icke åtnjuta dylik förmån.

I sammanhang härmed torde emellertid för de befattningshavare, som erhålla berörda 200 kronor, böra bibehållas den nuvarande bestämmelsen, att den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två

eller flera befattningar, får uppbära krigstidstillägg för allenast en av dessa. Då staten nämligen tillgodogör sig deras arbetskraft under normal daglig arbetstid, kan det icke ligga i statens intresse att särskilt uppmuntra dem till arbetskraftens splittring och för tidiga utnötning genom verksamhet på flera befattningar.

Övriga befattningshavare, som icke skulle erhålla berörda 200 kronor, lära däremot icke böra förmenas att uppbära krigstidstillägg från mer än en befattning. Det förekommer i stor utsträckning att unga e. o. tjänstemän arbeta i mer än ett ämbetsverk, och denna för deras utbildning gagneliga praxis torde icke böra motarbetas genom en avkortning av deras i förhållande till det utförda arbetets kvantitet och kvalitet utgående krigstidstillägg. Den nuvarande bestämmelsen har för övrigt visat sig synnerligen svår att gent emot dylika befattningshavare tillämpa; man kan näppeligen med fog begära, att en redogörare skall vid utbetalande av avlöning åt en för kortare tid förordnad e. o. tjänsteman förskaffa sig visshet, att samma tjänsteman icke under större eller mindre del av den tid förordnandet omfattat uppburit avlöning och därå belöpande krigstidstillägg jämväl i annat ämbetsverk.

För att en befattningshavare, som icke tillhör arméns eller marinens manskap, skall kunna anses ägna sin huvudsakliga verksamhet åt statens tjänst och följaktligen vara berättigad till åtnjutande av ifrågavarande 200 kronor, torde böra uppställas såsom villkor, att han vid årets början innehade stadigvarande anställning

antingen med en daglig arbetstid, i medeltal, oavsett semester och ferier, icke understigande vad som för den ordinärie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat,

eller, där sådan minimiarbetstid ej finnes föreskriven, på andra grunder avsedd att utgöra befattningshavarens huvudsakliga verksamhet.

Enligt dessa föreskrifter skulle sålunda t. ex. reservofficerare och officerare på reservstat icke komma i åtnjutande av ifrågavarande 200 kronor, men väl sådana universitetsdocenter, som inneha docentstipendium.

Det synes mig vara billigt, att en befattningshavare, som ägnar sin huvudsakliga verksamhet åt statens tjänst, icke bör i följd av kortare tillfällig tjänstledighet för egna angelägenheter eller dylikt vid årets början förlora ifrågavarande med 200 kronor utgående krigstidstillägg. I analogi med den bestämmelse, som finnes intagen i § 11 av kungörelsen den 29 maj 1917, föreslår jag därför, att befattningshavare, som av nyss antydd orsak är tjänstledig under högst en månad från

årets början, icke må av sådan anledning förlora rätt till krigstidstillägget i fråga.

Befattningshavare, som för offentligt uppdrag eller för sjukdom är tjänstledig under kortare eller längre tid, läser icke böra därför vidkännas någon minskning i krigstidstillägget. Till denna fråga anhåller jag att längre fram få återkomma.

Beträffande krigstidstilläggets storlek föreslår jag, i anslutning till vad jag förut uttalat, att detsamma, oberäknat förberörda till utbetalning på en gång avsedda 200 kronor, må bestämmas till 30 procent av de fasta, i § 1 uppräknade kontanta avlöningsförmånerna, samt att det efter denna procentsats utgående beloppet av krigstidstillägg icke må överstiga 125 kronor för månad räknat.

Verkan av en dylik bestämmelse belyses medelst följande exempel.

Den lägsta avlöning, som i regel tillkommer ordinarie befattningshavare i statens tjänst, torde vara 1,200 kronor (minimiavlöning för vaktmästare i centralt ämbetsverk). För år 1917 har krigstidstillägg härå utgått med 250 kronor, motsvarande i det närmaste 21 procent av avlöningen. Enligt nyss framlagda förslag skulle en med nämnda belopp avlönad befattningshavares krigstidstillägg för år 1918 utgå med 560 kronor, motsvarande i det närmaste 47 procent av samma avlöning, d. v. s. med något mer än fördubblat belopp.

Det högsta krigstidstillägg, som någon befattningshavare under år 1917 kunnat få uppbära, var 800 kronor. För år 1918 skulle högsta beloppet stiga till 1,700 kronor, d. v. s. något mer än fördubblas.

Ett från många håll uttalat önskemål är att de nuvarande bestämmelserna måtte för framtiden i så hög grad som möjligt förenklas, detta desto hellre, som krigstidstillägg och krigstidshjälp utbetalas av ett synnerligen stort antal redogörare, bland vilka många hava sin huvudsakliga verksamhet riktad på andra uppgifter än redogörarskapet och förty icke kunna antagas vara särskilt kvalificerade för tolkning av inveklade ekonomiska författningar.

För att söka så långt som möjligt tillmötesgå detta befogade önskemål, synes man böra sträva därefter, att det på varje avlöningsperiod belöpande krigstidstillägget må kunna efter ett fastställt procenttal direkt uträknas på det i avlöningslistan för befattningshavaren upptagna bruttoavlöningsbeloppet, d. v. s. avlöningen utan avdrag till egen eller efterlevandes pensionering.

För år 1917 är i förordningens 5 § stadgat, att krigstidstillägget anses tillhöra lönen och att det odelat utgår till befattnings innehavare,

även om han under tjänstledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag avstår lönen helt eller delvis.

Dessa bestämmelser hava visat sig medföra en del avsevärda olägenheter.

I ett av statens kommunikationsverk lära vissa tekniskt bildade befattningshavare sedan flera år åtnjuta tjänstledighet för privat verksamhet, mot avstående av samtliga avlöningsförmåner. För år 1917 torde dessa befattningshavare hava varit berättigade till krigstidstillägg. En dylik anordning kan omöjligen anses lämplig.

Enligt samma bestämmelser, jämförda med föreskriften att ingen får uppbära krigstidstillägg för mer än en befattning, torde en ordinarie hovrättsfiskal, som förordnats att mot en av Kungl. Maj:t bestämd ersättning i ett för allt av 5,000 kronor om året såsom assessor biträda hovrätten, få antagas hava uppburit krigstidstillägg med 15 procent å sin ordinarie avlöning, 4,000 kronor, d. v. s. med 600 kronor. En e. o. tjänsteman, som mot enahanda ersättning tjänstgör såsom assessor, torde enligt § 6 hava fått åtnjuta krigstidstillägg med 15 procent å 5,000 kronor, d. v. s. med 750 kronor, eller 150 kronor mer än en ordinarie tjänsteman med samma avlöning och göromål.

Dessa och andra dylika olägenheter undvikas om såsom allmän regel får gälla, att krigstidstillägget, oberäknat förberörda 200 kronor, utgår med vissa procent av den avlöning, som verkligen tillgodoföres befattningshavaren, och genom en sådan anordning undvikas jämväl en massa tvistigheter om krigstidstilläggets rätta belopp. Dessutom vinnes härigenom den önskvärda effekten, att en ordinarie befattningshavare, som på förordnande uppehåller högre tjänst, får krigstidstillägg å den ökade avlöning, som i följd av förordnandet tillkommer honom.

Principens undantagslösa tillämpning skulle emellertid medföra, att även den, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom, bleve underkastad minskning i krigstidstillägget. Sådant synes mig emellertid böra undvikas genom en särskild undantagsbestämmelse.

Märkas bör, att tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, enligt i särskilt mål av regeringsrätten meddelat beslut, lärer vara att betrakta såsom offentligt uppdrag.

Vad angår krigstidstillägg å avlöning som utgår för s. k. ackordsarbete — därom såsom ovan nämnts delegerade för flottans varvsarbetare gjort framställning — torde, då betydande praktiska svårigheter förefinnas att i den föreslagna formen tillmötesgå framställningen,

berörda arbetares intressen böra tillgodoses därigenom, att vid ackordsuppgörelser hänsyn tages till att arbetarna icke erhålla krigstidstillägg å inkomst av ackordsarbete, varför ackordet bör tillmätas på sådant sätt, att motsvarighet till andra befattningshavares krigstidstillägg beredes dem.

Vad slutligen krigstidshjälpen beträffar, så lider det nog intet tvivel, att just de lågt taxerade befattningshavare, som äro försörjnings-skyldiga mot hustru och barn, i alldeles särskild grad hava kännning av dyrtiden, och att fördenskull de hittills fastställda beloppen behöva för år 1918 något höjas. Men å andra sidan böra statens av dyrtiden betingade åtgärder för löneförmånernas upphjälpande icke i allt för stor utsträckning givas formen av hjälp åt familjeförsörjare; i motsatt fall blir följdén, att de dugligaste av statens övriga befattningshavare allt för starkt utsättas för frestelsen att lämna statstjänsten och söka sin utkomst i enskild verksamhet.

En lämplig medelväg synes mig vara att höja de för år 1917 bestämda beloppen med 50 procent och att låta krigstidshjälp med 60 kronor för hustru och 30 kronor för vart barn till och med det femte utgå även till dem, som under år 1918 hava att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för belopp från 3,000 till och med 4,000 kronor.

Efter att sålunda hava i korthet redogjort för hur jag tänkt mig krigstidstillägget och krigstidshjälpen för år 1918, övergår jag nu till detaljerna i de bestämmelser jag anser böra för samma år i ämnet utfärdas.

I de förut omnämnda, från styrelserna för statens affärsdrivande verk m. fl. inkomna yttrandena huruvida och i vilka avseenden, utom beträffande själva beloppen, andra bestämmelser i fråga om krigstidstillägg och krigstidshjälp än som meddelats genom nådiga kungörelsen den 29 maj 1917 vid samma kungörelses tillämpande visat sig vara av behovet för framtiden påkallade, hava gjorts bland andra följande framställningar, vilka synts mig böra såsom välgrundade i huvudsak bifallas.

§ 1.

Arméförvaltningen har erinrat, hurusom genom nådigt brev den 11 oktober 1907 förklarats, att kontant ersättning för bränsle och lyse skall utgå till samtliga underofficerare med vederlikar vid armén med vissa belopp, av vilka viss summa skall anses motsvara ersättning för

bränsle och återstoden ersättning för lyse. Enligt kungl. kungörelsen den 29 maj 1917 utginge krigstidstillägg på bränsleersättning. Då intet skäl syntes förefinnas, varför icke även ersättning för lyse skulle få inräknas bland de förmåner, varpå krigstidstillägg utgår, har arméförvaltningen hemställt, att bestämmelserna i ämnet för år 1918 måtte erhålla en med hänsyn härtill lämpad lydelse.

Arméförvaltningen har vidare påpekat, att bland de förmåner, på vilka krigstidstillägg enligt kungörelsen den 29 maj 1917 må beräknas, icke upptagits »krigslön» enligt gällande krigsavlöningsreglemente, en avlöningsform, som under år 1917 utgått till en del personal vid armén. Arméförvaltningen, som funnit sig icke kunna, då frågor härom efter besvär varit föremål för dess prövning, utbetala krigstidstillägg på krigslön, har emellertid funnit uppenbart, att jämväl personal, som uppbär krigslön, bör komma i åtnjutande av dylik förmån.

Enahanda vore förhållandet med dagavlöningsstillägg åt indelt manskap.

Bland de i § 1 av kungörelsen den 29 maj 1917 angivna konstanta förmåner funnes — anför arméförvaltningen — ej upptagna vare sig lönetillägg för äldre bataljonsläkare och veterinärer eller avlöningsstillägg för reservstatspersonal. Då emellertid tilldelandet av lönetillägg åt äldre bataljonsläkare eller bataljonsveterinär närmast vore jämförligt med officers uppflyttande i högre löneklass och lönetillägget alltså närmast att anse såsom tillhörande lönen, och då vidare de för viss personal å reservstat bestämda avlöningsstilläggen närmast vore att anse såsom ålderstillägg, har arméförvaltningen ansett, att krigstidstillägg bör få utgå å ifrågavarande avlöningsförmåner.

Slutligen har arméförvaltningen ansett krigstidstillägg böra utgå på det lönetillägg, som jämlikt kungl. brev den 12 oktober 1917 tillkommer vissa furirer.

§ 5.

Statskontoret har anfört, att olika meningar uppstått rörande rätta tillämpningen av § 5, väl icke i fråga om krigstidstillägget för tjänstledig befattningshavare, utan i avseende å vikariens krigstidstillägg. Till undanröjande av all ovisshet i fråga om tillämpningen av paragrafen syntes önskvärt, att uttryckligt stadgande angående vikaries krigstidstillägg meddelades, och ansåge statskontoret härvid följdriktigt och billigt, att vikarie, vare sig han innehade ordinarie befattning eller icke,

tillförsäkrades krigstidstillägg på hela den avlöning, som han under vika-
riatstiden verkliga uppbure.

§ 8.

Generalpoststyrelsen har erinrat, hurusom icke-ordinarie befatt-
ningshavare kunde komma i åtnjutande av krigstidshjälp under förut-
sättning, bland annat, att han den 1 januari 1917 innehade och ome-
delbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinsti-
tution innehaft stadigvarande anställning. Vad postverket beträffar hade
den begränsning, som uttrycket »vid en och samma statsinstitution»
innebure, medfört, att extra tjänsteman av postvaktmästaregrad, som
under år 1916 erhållit stadigvarande anställning vid postverket men
dessförinnan haft anställning vid armén, icke kunnat tillerkännas krigs-
tidshjälp. Det syntes generalpoststyrelsen billigt, att sådan tjänsteman
finge tillgodoräkna sig den tid han haft anställning vid annan stats-
institution.

§ 9.

Avsikten med stadgandet i § 9 mom. 3 torde — säger stats-
kontoret — icke hava varit att från krigstidshjälp utesluta sådana be-
fattningshavare, som under året avgå från sin tjänst med pension, då
nämligen dessa i sådant fall, vid det förhållande, att den vissa f. d.
befattningshavare tillkommande krigstidshjälpen utginge blott då veder-
börande vid årets ingång åtnjöt pension, skulle bliva helt uteslutna
från krigstidshjälp. Stadgandet finge väl därför anses syfta på dem,
som utan att erhålla pension lämnade statstjänsten, vadan uti ifråga-
varande moment orden »utan pension» syntes böra inskjutas mellan
orden »som» och »lämnar».

Slutligen har järnvägsstyrelsen påpekat, att tillämpningen av be-
stämmelserna i kungörelsen den 19 juni 1917 angående krigstidshjälp
för år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst givit vid
handen, att en jämkning av vad däri stadgats syntes önskvärd. Enligt
kungörelsen kunde krigstidshjälp tilldelas allenast sådana f. d. befatt-
ningshavare, som *vid ingången av år 1917* varit berättigade till pen-
sion av visst slag eller därmed jämförligt understöd och i övrigt fyllde
de för åtnjutande av dylik hjälp stadgade villkor. Från förmånen att
i egenskap av f. d. befattningshavare i statens tjänst erhålla krigstids-

hjälp hade sålunda uteslutits ett icke ringa antal tjänstemän av lägre grad vid statens järnvägar, som med pension avgått ur tjänsten efter ingången av år 1917. Beträffande dem av dylika f. d. befattningshavare, vilka icke lämnat statstjänsten förr än efter den 1 juni 1917 och för vilka således bestämmelsen i § 9 mom. 3 av kungörelsen den 29 maj 1917 icke lagt hinder i vägen för åtnjutande av krigstidshjälp enligt denna kungörelse, så syntes det icke vara något att invända mot att krigstidshjälp enligt kungörelsen den 19 juni icke kunde tillkomma dem. Men vad anginge sådana f. d. befattningshavare, som tillhört de ekonomiskt svagast situerade statstjänarnas grupp och vilka avgått ur tjänst under någon av de fem första månaderna av år 1917, så hade dessa personer, vilka genom uttrycklig bestämmelse i såväl den ena som den andra av ifrågavarande båda kungörelser uteslutits från rätt till krigstidshjälp, kommit i en allt för ogynnsam ställning.

Rättelse av det anmärkta missförhållandet synes mig böra ske genom en särskild föreskrift i bestämmelserna om krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst.

För övrigt har jag ansett mig böra föreslå att de för år 1917 i ämnet gällande bestämmelserna läggas till grund för motsvarande bestämmelser år 1918, dock med följande mindre förändringar.

§ 1.

I fråga om viss daglig arbetstid såsom villkor för krigstidstillägg enligt mom. 2 torde, för undvikande av missförstånd, undantag böra göras för semester och ferier.

§ 2.

Jämlikt § 216 i Kungl. Maj:ts nådiga stadga för rikets allmänna läroverk den 18 februari 1905 skall, såvida icke annorlunda i särskilt fall är föreskrivet, i varje kommun, där allmänt läroverk är eller framdeles varder inrättat, på kommunens bekostnad lämplig, till utrymmet tillräcklig samt helst utom läroverkshuset belägen bostad för rektor anskaffas och underhållas eller ock, där hinder möter för sådan anordning, av kommunens medel skälig hyresersättning åt rektor utgå. Skulle i detta avseende tvist uppkomma, äger vederbörande länsstyrelse förordna, och må besvär över länsstyrelsens beslut i vanlig ordning kunna anföras.

Vid nu anförda förhållande synes icke förefinnas skäl att låta rektor uppbära krigstidstillägg på hyresersättning.

Vissa kommuner lämna, utan att därtill vara lagligen förpliktade, hyresbidrag till lärare vid de inom kommunerna förlagda allmänna läroverken. Å dylika hyresbidrag bör uppenbarligen icke beräknas krigstidstillägg av statsmedel, vilket lämpligen synes böra markeras genom inskjutande i § 2 av ordet »författningsenligt» efter ordet »avlöningsförmåner».

För undvikande av missförstånd beträffande eventuella krav på krigstidstillägg å sistberörda, av kommuner frivilligt lämnade hyresersättningar synes undantaget, som egentligen skulle avse rektors hyresersättning, böra avfattas så, att det gäller befattningshavare i allmänhet vid allmänt läroverk.

Jämväl vissa lärare vid högre lärarinneseminariet åtnjuta hyresbidrag, som utgå av inskrivnings- och terminsavgifter. Avsikten härmed torde hava varit att bereda dessa lärare likställighet med motsvarande lärare vid de allmänna läroverken i Stockholm, vilka åtnjuta hyresbidrag av kommunen. Undantaget bör därför omfatta även seminariets lärare.

§ 8.

Till ordinarie befattningshavare i statens tjänst lära böra hänföras exempelvis officerare i reserven, vilka tjänstgöra blott någon del av året. Det lär dock knappast kunna anses lämpligt att giva krigstidshjälp åt andra befattningshavare än sådana, som ägna sin huvudsakliga verksamhet åt statens tjänst. En omredigering av paragrafen i sådant syfte har därför verkställts.

§ 14.

Denna paragraf bör omredigeras i anslutning till bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 11 december 1917 angående tillfällig löneförbättring åt viss lärarpersonal vid statens blindundervisningsanstalter.

En jämförelse mellan det krigstidstillägg, som för år 1917 tillkom befattningshavare i statens tjänst, och det krigstidstillägg, som enligt mitt nu framlagda förslag i regel skulle utgå för år 1918, ger följande resultat:

Avlöning kronor	Krigstidstillägg				Avlöning kronor	Krigstidstillägg			
	år 1917		år 1918			år 1917		år 1918	
	kronor	% av av- löningen	kronor	% av av- löningen		kronor	% av av- löningen	kronor	% av av- löningen
500	125	25	350	70	4,500	675	15	1,550	34
1,000	250	25	500	50	5,000	750	15	1,700	34
1,500	250	17	650	43	5,500	800	15	1,700	31
2,000	300	15	800	40	6,000	800	13	1,700	28
2,500	375	15	950	38	7,000	800	11	1,700	24
3,000	450	15	1,100	37	8,000	800	10	1,700	21
3,500	525	15	1,250	36	9,000	800	9	1,700	19
4,000	600	15	1,400	35	10,000	—	—	1,700	17

Nedanstående tabell med exempel från ett centralt ämbetsverk, (kammarrätten) visar förhållandet mellan ordinarie befattningshavares i de s. k. normalgraderna krigstidstillägg för år 1917 och, enligt nyss avgivna förslag, för år 1918.

	Högsta avlöning	Högsta krigstidstillägg			
		år 1917		år 1918	
		kronor	%	kronor	%
President	12,000	—	—	1,700	14
Kammarrättsråd	8,700	800	9	1,700	20
Revisionskommissarie.....	7,400	800	11	1,700	23
Advokatfiskal	6,800	800	12	1,700	25
Förste revisor	6,800	800	12	1,700	25
Revisor	6,000	800	13	1,700	28
Notarie	5,500	800	15	1,700	31
Räknebiträde (kvinnligt)...	2,000	300	15	800	40
Skrivbiträde (>)...	1,600	250	16	680	43
Förste vaktmästare	1,600	250	16	680	43
Vaktmästare	1,400	250	18	620	44

I första särskilda utskottets vid 1917 års riksdag utlåtande nr 1 finnes intagen en översikt av de belopp, som i *krigstidstillägg och krigstidshjälp* under år 1917 beräknats tillkomma vissa försörjningspliktiga befattningshavare i staden Karlskrona. En jämförelse mellan dessa

belopp och vad som enligt det nu framlagda förslaget skulle komma samma befattningshavare till del, ger följande resultat:

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstidstillägg och krigstids- hjälp ¹		
	till beviljning taxerad in- komst av arbetsanställ- ning, tjänst eller pension	beräknat be- lopp efter vilket inkomst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas		År 1917	År 1918	
					Belopp	I % av av- löningen
Flaggminkonstapel	2,402	1,900	1	480 80	1,100 60	46
Underofficer	2,062	1,600	3	509 80	1,118 60	54
»	2,108	1,500	1	436 20	1,012 40	48
»	2,488	1,900	2	533 20	1,186 40	48
»	2,065	1,100	5	589 75	1,344 50	65
»	1,817	1,000	5	622 55	1,270 10	70
»	2,112	1,500	3	516 80	1,133 60	54
»	2,118	1,600	3	517 70	1,135 40	54
Flaggstyrman	2,547	2,000	2	542 05	1,204 10	47
Maskinist	2,302	1,700	3	545 80	1,190 60	52
»	2,329	1,700	2	509 85	1,138 70	49
»	2,306	1,500	4	585 90	1,251 80	54
»	2,363	1,600	4	594 45	1,268 90	54
»	2,435	1,800	2	525 25	1,170 50	48
»	2,305	1,900	1	465 75	1,071 50	46
»	2,430	1,800	3	564 50	1,229 —	51
»	2,419	1,700	3	562 86	1,225 70	51
Förste postiljon	2,164	1,800	1	444 60	1,029 20	48
Varvpolis-konstapel	1,651	1,100	1	370 —	875 80	53
Vaktkonstapel	1,488	800	4	550 —	1,096 40	74
»	1,596	1,100	2	410 —	918 80	58
Förråds-konstapel	2,256	1,700	2	498 40	1,116 80	49
Rustmästare	1,981	1,200	4	537 15	1,154 80	58
Tullvaktmästare	2,085	1,300	2	472 75	1,065 50	51
»	1,794	1,100	3	469 10	1,038 80	58
Postvaktmästare	1,802	1,400	2	430 80	980 60	54
»	1,779	1,200	2	426 85	973 70	55
»	1,914	800	6	637 10	1,299 20	68
»	1,733	1,200	2	419 95	959 90	55
Artillerikonstapel	1,663	800	5	600 —	1,223 90	74
»	2,093	1,600	2	473 95	1,067 90	51
»	2,049	1,400	2	467 85	1,054 70	51
Styrman	2,144	1,600	2	481 60	1,083 20	51
»	2,226	1,700	2	493 90	1,107 80	50
»	2,121	1,400	4	558 15	1,196 80	56
Kvartersman	2,070	1,600	3	510 50	1,121 —	54
Brevbärare	1,217	800	1	400 —	790 10	65
Sergeant	2,053	1,800	1	427 95	995 90	49
38 st. Summa	78,487	55,200	100	19,180 80	42,201 20	
Medeltal	2,065	1,453	2.6	504 76	1,110 56	54

¹ Den avlöning, på vilken krigstidstillägget beräknats, har antagits vara lika med det i första kolumnen upptagna beloppet. Krigstidshjälpen beräknad för hustru och barn.

Enligt denna uträkning skulle ifrågavarande befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp variera emellan 46 och 74 procent av deras fasta avlöningsförmåner. I enstaka undantagsfall är det tänkbart, att procenten blir än högre. En vaktmästare i ett centralt ämbetsverk med 1,200 kronors avlöning erhåller exempelvis, om han har hustru och fem minderåriga barn, i krigstidstillägg och krigstidshjälp $560 + 525 = 1,085$ kronor eller mer än 90 procent av sin avlöning.»

Departement-
chefens
kostnads-
beräkning.

För bedömning av den kostnad, som utbetalandet av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 efter förut angivna grunder kunde antagas medföra, har chefen för finansdepartementet låtit verkställa en å sid. 33—36 i propositionen återgiven beräkning, enligt vilken samma kostnad utgjorde för

Postverket	kronor	5,400,000
Telegrafverket	»	3,200,000
Statens järnvägar	»	23,400,000
Statens vattenfallsverk	»	450,000
Statens domäner	»	1,400,000

Säger kronor 33,850,000

Andra huvudtiteln	»	1,700,000
Tredje »	»	170,000
Fjärde »	»	12,930,000
Femte »	»	6,000,000
Sjätte »	»	4,000,000
Sjunde »	»	4,200,000
Åttonde »	»	4,900,000
Nionde »	»	1,100,000

Säger kronor 35,000,000

Lades här till kostnaderna för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare vid postsparbanken, försäkringsinspektionen, försäkringsrådet, statens biografbyrå, patent- och registreringsverket, mynt- och justeringsverket, bankinspektionen, flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, omkring

» 400,000

Säger kronor 400,000

så erhöles hela kostnaden för krigstidstillägget och krigstidshjälpen åt befattningshavare i statens tjänst... kronor 69,250,000.

För beredande av medel till krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 åt befattningshavare i statens tjänst erfordrades uppförande å 1918 års tilläggsstat av förslagsanslag under de särskilda huvudtitlarna till sammanlagt belopp av 35,000,000 kronor, varjämte den till 34,250,000 kronor beräknade kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare vid statens affärsdrivande verk och övriga ovan uppräknade institutioner syntes böra utgå av samma medel, av vilka dessa verks och institutioners övriga omkostnader bestridas.

Vad slutligen sättet för utbetalningen beträffar, har det syntts departementschefen lämpligen böra så anordnas, att förut omförmälda, för envar av vissa angivna befattningshavare föreslagna 200 kronor ävensom övrigt krigstidstillägg för den vid blivande kungörelses utfärdande gångna delen av året på en gång utbetalades; att krigstidshjälpen, på sätt år 1917 ägt rum, likaledes i en summa utbetalades så snart som möjligt efter kungörelsens utfärdande; samt att återstående krigstidstillägg utbetalades månadsvis eller på annat sätt i samband med den avlöning, på vilken det beräknas.

I förevarande ämne hava vidare väckts följande motioner, nämligen inom första kammaren nr 7 och 13 av hr *Gullberg*, nr 20 av hr *Widell*, nr 84 av hr *Forssman*, nr 86 av hr *Rooth*, nr 114 av hr *Söderberg* och nr 116 av hr *Clason m. fl.* samt inom andra kammaren nr 18 av hr *Bäcklund m. fl.*, nr 87 av hr *Carlson* i Karlshamn, nr 163 av hr *von Sneidern*, nr 164 av hr *Lovén*, nr 229 av hr *Jönsson* i Fridhill *m. fl.*, nr 243 av hr *Tengdahl*, nr 248 av hr *Leander m. fl.*, nr 252 av hr *Thore m. fl.*, nr 254 av hr *Berglund m. fl.*, nr 255 av hr *Hage m. fl.*, nr 257 av hr *Lindqvist* i Kosta och nr 258 av hr *Gylfe m. fl.*

Dessutom hava väckts motioner, i första kammaren nr 14 av hr *Gullberg* angående gratifikation åt befattningshavare hos riksdagen eller i dess verk, nr 33 av hr *Holmquist* angående krigstidstillägg m. m. åt befattningshavare, som äro eller varit anställda hos riksdagen eller i dess verk, med flera, och nr 115 av hr *Holmquist* angående krigstidstillägg och krigstidshjälp åt distriktsveterinärer m. fl.; nr 118 av hr *Johan Ekman* angående krigstidsbidrag och krigstidshjälp åt prästmän, anställda för religionsvård utrikes åt svenska sjömän m. fl.; samt nr 117 av hr *Alexanderson m. fl.* och, i andra kammaren, nr 253 av hr *Holmdahl m. fl.*

angående krigstidstillägg och krigstidshjälp åt lärare vid vissa av staten understödda skolor; beträffande vilka motioner, som icke hava omedelbart sammanhang med frågan om krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, utskottet framdeles kommer att särskilt yttra sig.

För yrkandena i förstberörda motioner lämnar utskottet här en kortfattad redogörelse, i möjligaste mån uppställd paragrafvis i anslutning till Kungl Maj:ts förslag.

§ 1.

Hr *Widell*: »Befattningshavare, vilkens avlöning helt eller delvis är uppförd på extra stat med avdrag motsvarande avgift för egen pensionering, skall åtnjuta krigstidstillägg med samma belopp, som om hans avlöning vore i staten uppförd utan sådant avdrag.»

Hr *von Sneidern* och hr *Forssman*: Krigstidstillägg utgår å »uppbördsprovision vid telegrafverket under år 1917, dock *högst* å så stort belopp av uppbördsprovisionen, som svarar mot de tjänstgöringspenningar vederbörande tjänsteman skolat uppbära, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente givna bestämmelser överförs till den mot hans lön svarande avlöningsskalan å avlöningsskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt *lägst* å stadgat minimibelopp av uppbördsprovision.»

Hr *Roth*: Bland de slag av kontanta förmåner, å vilka krigstidstillägg får beräknas, införes »förvaltningsbidrag».

Hr *Söderberg*: Underinspektörerna inom yrkesinspektionen erhålla, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, krigstidstillägg med 50 procent av dem tillkommande löne- och andra förmåner.

Hr *Clason m. fl.* och hr *Thore m. fl.*: Det procentuella tillägget höjes till 40 procent

Hr *Carlson* i Karlshamn: Underofficerskorpraler vid marinen likställas beträffande rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp med underofficerare.

Hr *Leander m. fl.*: Gifta korpraler vid marinen samt änklingar med barn i samma grad erhålla dels 200 kronor såsom grundplåt och dels procentuellt tillägg å hela sin beskattningsbara inkomst av tjänsten.

Hr *Hage m. fl.*: Tillägg beräknas å beklädnadsersättning även i de fall då riksdagen ej bestämt densamma belopp.

»Om en befattningshavares efter bestämmelser i mom. 1 beräknade krigstidstillägg skulle understiga 800 kronor för år räknat, höjes det till detta belopp, vartill lägges 200 kronor i de fall, som i mom. 2 bestämmes. Härvidlag iakttages dock, att summan av krigstidstillägg inklusive sistnämnda 200 kronor, icke må överstiga 85 procent å kontanta avlöningsförmånerna. Befattningshavare med bostad in natura erhåller i krigstidstillägg ett minimibelopp, som understiger det ovan bestämda minimibeloppet med 30 procent å det årsbelopp, vartill förmånens värde uppskattas enligt grunder som närmare fastställas av Kungl. Ma:jt.»

Hr *Lindqvist* i Kosta: »Krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast till så stort belopp, att detta tillhopa med hans övriga inkomster icke överstiger 9,800 kronor.

Hr *Gylfe m. fl.*: »Grundplåten» höjes till 400 kronor.

§ 4.

Hr *Hage m. fl.*: »Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för fullgörande av värnplikt eller som är utkallad för rikets försvar, ävensom befattningshavare, som är på grund av sjukdom förhindrad fullgöra sin tjänst, eller som åtnjuter tjänstledighet för svag hälsas vårdande, skall under sådan tid icke vidkännas något avdrag å honom tillkommande krigstidstillägg. Befattningshavare, som eljest är tjänstledig under högst en månad av året, må icke av sådan anledning förlora rätt till krigstidstillägg.»

Hr *Gylfe m. fl.*: Tjänstledighet för offentligt uppdrag, för annat särskilt uppdrag i det allmännas tjänst, för militär tjänstgöring eller för åtnjutande av semester och ferier föranleder icke avdrag å krigstidstillägget.

§ 5.

Hr *Clason m. fl.* och hr *Thore m. fl.*: »Oberäknat i § 1 mom. 2 avsedda, till vissa befattningshavare utgående 200 kronor, må ingen befattningshavares krigstidstillägg överstiga 175 kronor för månad räknat.»

Hr *Gylfe m. fl.*: Beloppet 200 kronor höjes till 400 kronor.

§ 7.

Hr *Clason m. fl.* samt hr *Thore m. fl.*: Procentsatsen höjes till 40.

Hr *Hage m. fl.*: Till annan befattningshavare utgår krigstidstillägg »med sådant belopp, att befattningshavarens sammanlagda årsinkomst av tjänsten inklusive krigstidstillägg fullt svarar mot sammanlagda avlöningsförmåner inklusive krigstidstillägg, som under år 1918 i allmänhet utgår till motsvarande slag av befattningshavare i ordinarie tjänst och med samma anställningstid eller, om motsvarande tjänst ej finnes på ordinarie stat, till ordinarie befattningshavare, som kan anses inneha befattning i motsvarande ställning och med avseende på anställningstid och övriga omständigheter kan anses ungefärligen likställd med respektive ej ordinarie befattningshavare».

»Å avlöning, som utgår för s. k. ackordsarbete, utgår krigstidstillägg efter samma grunder, som gälla i fråga om annan avlöning.»

Dessa bestämmelser skola beträffande icke-ordinarie befattningshavare tillämpas retroaktivt för år 1917.

Hr *Gylfe m. fl.*: »Till andra befattningshavare i statens tjänst skall, med nedan i §§ 8, 14, 15, 16 och 17 angivna begränsningar och undantag, den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn . . . till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, finner, att denna avlöningsförhöjning icke under året motsvarar det belopp, som eljest skolat såsom krigstidstillägg tillkomma befattningshavaren.»

§ 9.

Hr *Berglund m. fl.*: Krigstidshjälp med samma belopp som för hustru utgår »för husföreståndarinna samt för gammal och orkeslös fader och moder, som försörjes».

Hr *Hage m. fl.*: Krigstidshjälp utgår för barn av högst 18 års ålder samt med samma belopp som för hustru »för den, som i hustrus ställe gör dennas husliga gärning».

Tidsbestämmelsen ett år ändras till 6 månader.

»Tillfälligt avbrott i anställningen om högst 3 månader på grund av arbetsinskränkning skall ej anses bryta anställningens natur av stadigvarande.»

Hr *Gylfe m. fl.*: »Krigstidshjälp beräknad dels för befattningshavarens hustru, om han vid årets ingång var gift, eller för husföreståndarinna, dels för barn under 18 års ålder, dels ock för barn över nämnda ålder, som enligt läkares intyg till följd av bestående andlig eller kroppslig sjukdom eller vanförhet vore oförmögna att bidra till sitt uppehälle och vilka han vid samma tidpunkt underhöll», utgår med etc.

Vilkoret om ett års anställning för icke-ordinarie befattningshavare samt arméns och marinens manskap borttages.

§ 10.

Hr *Clason m. fl.*, hr *Thore m. fl.*, hr *Gylfe m. fl.*: Krigstidshjälp utgår till befattningshavare, som under år 1918 har att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 5,000 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade.

Hr *Hage m. fl.* samt hr *Gylfe m. fl.*: Beloppet 600 kronor höjes till 1,000 kronor.

§ 11.

Hr *Clason m. fl.* och hr *Thore m. fl.*: Krigstidshjälp utgår med 150 kronor för hustru och med 75 kronor för vart barn, oberoende av barnens antal.

Hr *Hage m. fl.*: Beloppen för hustru eller husföreståndarinna bestämmas till respektive 200, 160, 120 och 80 kronor samt för *varje* barn, oavsett antalet, till respektive 100, 80, 60 och 40 kronor.

Hr *Gylfe m. fl.*: Beloppen för hustru och husföreståndarinna bestämmas till respektive 200, 160, 120, 90 och 60 kronor samt för *varje* barn, oavsett antalet, till respektive 100, 80, 60, 45 och 30 kronor, allt vid skyldighet att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för respektive högst 1,000, 2,000, 3,000, 4,000 och 5,000 kronor.

§ 13.

Hr *Hage m. fl.*: Mom. 2 erhåller följande lydelse: »Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1917 åtnjutit, oavsett semester och ferier, tjänstledighet för sjukdom under högst ett år, ofrivillig tjänstledighet till följd av tillfällig minskning i göromålen under högst tre månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.»

Hr *Gylfe m. fl.*: »Befattningshavare må icke på grund av tjänstledighet för offentligt uppdrag, för annat särskilt uppdrag i det allmännas tjänst, för åtnjutande av semester och ferier, för sjukdom eller för inkallelse till militär tjänstgöring förlora rätten till krigstidshjälp.»

§ 14.

Hr *Clason m. fl.* samt hr *Thore m. fl.*: Sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må icke överstiga 2,300 kronor.

§ 15.

Hr *Hage m. fl.*: Mom. 1 och 2 erhålla följande lydelse:

»1:o) den ej års- eller månadsavlönade arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspåransläggningar och därmed jämförliga företag; samt

2:o) den ej års- eller månadsavlönade arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.»

§ 17.

Hr *Tengdahl*: Överlärare vid tekniska skolan i Stockholm, som i samma ämne undervisar vid olika avdelningar av skolan, må åtnjuta krigstidstillägg å det sammanlagda beloppet av härför utgående avlöningar, varjämte lärare vid samma skola må uppbära krigstidstillägg jämväl å den del av deras avlöning, som bestrides av inflytande terminsavgifter.

§ 18.

Hr *Jönsson* i Fridhill: Krigstidstillägg och krigstidshjälp tilldelas postförare å landsvägslinjer och lantbrevbärare.

Hr *Hage m. fl.*: Kungl. Maj:t bemyndigas »att förskottsvis under år 1919, intill dess riksdagen under samma år hunnit behandla frågan om krigstidstillägg och krigstidshjälp för året, förskottsvis och i avräkning å det krigstidstillägg, som kan komma att beslutas, till befattningshavare i statens tjänst utbetala dylikt tillägg, med högst samma belopp som utgått under år 1918».

Hr *Gullberg* och hr *Bäcklund m. fl.* hemställa »att förskottsutbetalningen av 150 kronor till gift befattningshavare i statens tjänst och 75 kronor till ogift må skänkas dem såsom gratifikation utan återbetal-

ningsskyldighet, samt att de grupper befattningshavare, som icke erhållit nämnda förskott, också må erhålla samma summor på samma villkor».

Hr *Lovén*: Manskaper vid Kronobergs regemente må behålla under år 1917 i strid mot då gällande bestämmelser uppbyren krigstidshjälp. Till täckande av härigenom uppkommande brist i regementets kassa anslås 33,480 kronor.

I ärendet hava dessutom till utskottet ingivits framställningar från Göteborgs lärarsällskap, svenska hospitalens ekonomipersonals förbund, underinspektörerna vid yrkesinspektionen, lotsverkets personalförening, flottans underofficerskorpraler, korpraler vid Stockholms station, korpraler vid Karlskrona station, underofficerskorpraler vid Vaxholms kustartilleriregemente, arméns musikunderofficerare, föreningen för tjänstemän av högre grad vid statens järnvägar, svenska statsbanornas lokomotivförarpersonal, järnvägspersonal av lägre grad i Malmö och Söderhamn, åtskilliga avdelningar av svenska järnvägsmannaförbundet, svenska postmannaförbundets Göteborgskrets, Stockholms och Lunds sektioner av posttjänstemännens förening, telegrafpersonalen i Göteborg, statens vattenfallsverks personal, personalen vid Porjus kraftverk, samt från statstjänstemän i Skåne, i Norrbottens och Värmlands län, i Boden, Eksjö, Falköping, Falun, Gävle, Göteborg, Haparanda, Hudiksvall, Härnösand, Höganäs, Jönköping, Kalmar, Kiruna, Kristianstad, Lidköping, Linköping, Luleå, Lund, Mariestad, Norrköping, Nässjö, Skara, Skellefteå, Skövde, Strängnäs, Sundsvall, Söderhamn, Uddevalla, Ulricehamn, Umeå, Uppsala, Vimmerby, Västervik och Östersund m. fl.

*Till utskottet
inkomna fram-
ställningar.*

Samtliga dessa skrivelser åsyfta ökning av de förmåner, som enligt Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande proposition skulle tillgodokomma befattningshavare i statens tjänst.

Anspråken hava härvid i vissa fall sträckts så långt, att den s. k. grundplaten föreslagits till 500 kronor, procentsatsen till 75—100 procent och krigstidstilläggets minimum och maximum till resp. 1,200 kronor och 3,750 kronor.

Utskottet går nu att närmare redogöra för sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition och motionärernas förslag till ändringar däri.

Utskottet.

I likhet med departementschefen anser utskottet en betydande förbättring av löneförmånerna åt befattningshavare i statens tjänst vara av behovet oundgängligen påkallad, därest icke befattningshavarna skola

alldeles nedtryckas av de ekonomiska svårigheter, som i följd av krisen drabbat dem. Att ett sådant tillskott denna gång måste utgå med väsentligt högre belopp, än som skedde år 1917, anser utskottet vara en given följd av den under senaste tiden inträdda stegringen i levnads-kostnaderna. Enligt socialstyrelsens beräkningar utgjorde den från maj 1914 till slutet av november 1917 vid oförändrad levnadsstandard uppkomna stegringen i levnadskostnaderna för ett normalhushåll om man, hustru och två barn med en budget av 2,000 kronor ej mindre än 72 procent. Denna stegring har, såsom allmänt känt är, sedermera oavbrutet fortgått.

De av Kungl. Maj:t föreslagna dyrtidstilläggen skulle emellertid i det stora flertalet fall giva statens befattningshavare mindre belopp än som svarar mot den av kriget föranledda stegringen i levnadskostnaderna. Att beloppen icke satts så högt, att de fullständigt uppvägt dyrtidens verkningar, har av departementschefen motiverats med en hänvisning till den utredning om rikets finanser, som framlagts i årets statsverksproposition, och denna motivering måste säkerligen givas vitsord. Även om statens finanser för närvarande äro goda, måste detta förhållande till väsentlig del tillskrivas den omständigheten, att statsverkets skatteinkomster, särskilt på grund av krigskonjunkturskatten, flödat långt rikligare än man förut haft anledning antaga. Men icke blott vissa av statens inkomster, utan även dess utgifter, hava under kristiden ökat, de senare kanske i ännu raskare tempo än de förra. Man måste vid dyrtidstilläggets bestämmande ovillkorligen taga hänsyn därtill, att den stora inkomstkälla, som representeras av krigskonjunkturskatten, under de närmaste åren efter all sannolikhet kommer att inbringa långt mindre belopp än för närvarande. Handel och sjöfart lida av tryckta konjunkturer, industrien hotas inom den närmaste tiden av arbetsbrist i följd av otillräcklig tillgång på råvaror. Härtill kommer, att statens prisreglerande verksamhet alltjämt kräver oerhörda summor. Tager man allt detta och de osäkra politiska förhållandena i betraktande, så kan det icke nekas, att ställningen manar till särskild varsamhet beträffande statens utgifter.

Att vid nu antydda förhållanden giva statens befattningshavare ett dyrtidstillägg, som till fullo uppväger verkningarna av den dyra tiden, lär, huru önskligt sådant än skulle vara, icke kunna ifrågasättas. Befattningshavarna måste säkerligen, såsom departementschefen anført, i likhet med det stora flertalet andra medborgare genom nedläggning av sin levnadsstandard själva bära någon del av dyrtidens börda.

Om det såhunda måste anses nödvändigt att vid bestämmande av tjänstemännens dyrtidstillägg framgå med försiktighet, i all synnerhet med hänsyn till statens förmåga att, om dyrtiden fortfar eller skärpes, även framgent giva tjänstemännen det oundgängligen behövligen stödet från statens sida, så har det dock syntts utskottet nödvändigt att i något större grad än enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle ske tillmötesgå tjänstemännens krav på dyrtidstillägg. Att de lägst avlönade befattningshavarna, trots allt vad stat och kommuner gjort för att lindra deras såväl som andra svagt situerade medborgares ekonomiska bekymmer, äro i stort behov därav, är så allmänt känt, att vidare ordande därom torde få anses överflödigt. Men även de högre avlönade tjänstemännen, som icke i likhet med åtskilliga av de förstnämnda kommit i åtnjutande av rabatter vid inköp av livsmedel m. m., torde vara i stort behov av statens stöd i striden för uppehållet, vilken många av dem fått utan hjälp utkämpa i mer än tre år. Då deras avlöningar äro avpassade efter normala förhållanden, ligger det, såsom departementschefen påpekat, endast en gärd av rättvisa däri, att även de få, om än, på grund av statsfinansiella hänsyn, i proportionsvis mindre grad än andra, åtnjuta del i dyrtidstillägget, lika väl som en dylik åtgärd kräves av tillbörlig hänsyn till statens egen fördel. Denna är nämligen i mycket hög grad beroende därav att statens viktigare befattningar uppehållas av högt kvalificerade ämbetsmän, dem staten i konkurrens med enskilda företag icke kan förvärva och behålla, om icke deras avlöningar i rimlig mån avpassas efter tidsförhållandena.

Vid övervägande av de på saken inverkan omständigheterna har utskottet kommit till den uppfattningen, att krigstidstilläggets av Kungl. Maj:t föreslagna belopp oundgängligen behöver höjas, och att denna höjning bör göras så, att den kommer alla befattningshavare till del.

I fråga om sättet för en sådan höjning hava i de väckta motionerna två väsentligen olika förslag framlagts. Hr *Hage m. fl.* yrkar, att krigstidstillägget, oberäknat den av Kungl. Maj:t föreslagna grundplåten, 200 kronor, må till varje befattningshavare i allmänhet utgå med minst 800 kronor för år räknat. Åt samma håll syftar hr *Gylfes m. fl:s* förslag, att grundplåten må höjas till 400 kronor. Hr *Clason m. fl.* samt hr *Thore m. fl.* föreslå däremot, att grundplåten må bibehållas vid det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, men att det procentuella tillägget må höjas till 40 procent av de i § 1 uppräknade slag av avlöningsförmåner. Sistnämnda motionärer föreslå vidare, att krigstidstilläggets maximum må sättas till 2,300 kronor för år räknat.

Slutligen har hr *Lindqvist* i Kosta föreslagit, att krigstidstillägg

må tillkomma befattningshavare allenast till så stort belopp, att detta tillhoppa med hans övriga inkomster icke överstiger 9,800 kronor.

Utskottet, som på förut anförda skäl avstyrker sistberörda begränsning, har efter grundlig prövning av de olika förslagen beslutat gå en medelväg mellan förstberörda yrkanden och föreslå, att grundbeloppet må höjas till 365 kronor, att procentsatsen må höjas till 33 $\frac{1}{3}$, motsvarande en tredjedel av avlöningen, och att det procentuella tillägget må begränsas till högst 4 kronor 50 öre per dag, vadan tilläggets maximum skulle bliva 2,007 kronor 50 öre per år.

Beträffande krigstidshjälpen hava hr *Clason m. fl.*, hr *Thore m. fl.* och hr *Gylfe m. fl.* föreslagit, att sådan skulle utgå till befattningshavare, som under år 1918 hava att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för högst 5,000 kronor, varjämte nämnda motionärer samt hr *Hage m. fl.* påyrkat höjning i de av Kungl. Maj:t föreslagna, i visst förhållande till taxeringen utgående understödsbeloppen.

Med hänsyn bland annat till de högst betydande kostnader den av utskottet föreslagna höjningen av krigstidstillägget skulle medföra, anser sig utskottet emellertid icke kunna tillstyrka dessa yrkanden, helst som bifall till åtskilliga andra angelägna förslag, som utskottet i detta sammanhang har för avsikt att framlägga, kommer att medföra en ganska betydlig kostnadsökning.

Utskottet övergår nu till en undersökning av motionäreruas övriga yrkanden om ändringar av särskilda paragrafer i Kungl. Maj:ts förslag och kommer utskottet därvid jämväl att för egen del föreslå några huvudsakligen formella jämkningar i samma förslag.

§ 1.

Hr *Widell* föreslår, att befattningshavare, vars avlöning helt eller delvis är uppförd på extra stat med avdrag motsvarande avgift för egen pensionering, skall åtnjuta krigstidstillägg med samma belopp, som om hans avlöning vore i staten uppförd utan sådant avdrag.

Vid de löneregleringar, som under de senare åren ägt rum, har i allmänhet avlöningen till befattningshavare på extra stat satts till samma begynnelsebelopp, som gäller för motsvarande befattningshavare på ordinarie stat, därvid dock, för att icke befördran till ordinarie beställning skall medföra avlöningsminskning, avlöningen reducerats med belopp, svarande mot ordinarie befattningshavares bidrag till egen pensionering. Detta avdrag har plägat avrundas uppåt. Så t. ex. har det för en

tjänsteman i första normalgraden i allmänhet höjts från 81 kronor 40 öre till 100 kronor och för en tjänsteman i andra normalgraden från 165 kronor 60 öre till 200 kronor. För kvinnligt skrivbiträde har avdraget rundats från 21 kronor än till 100 kronor och än till 50 kronor.

Från dessa i allmänhet iakttagna regler givas dock åtskilliga undantag. Så t. ex. hava extra revisorer i kammarrätten anstälts än med 3,000 kronors och än med 3,900 kronors avlöning. Då ordinarie revisor i kammarrätten åtnjuter 4,500 kronors begynnelseavlöning, lärer det i dessa fall vara omöjligt att avgöra, huru stor del av skillnaden som bör anses motsvara bidrag till egen pensionering. Någon upplysning härom lämnas icke i gällande stater, och ofta lärer det vara omöjligt att i saken vinna klarhet genom studium av de till grund för avlöningens fastställande liggande handlingarna.

Vid nu anförda förhållande och då en bestämmelse sådan som motionären föreslagit skulle vålla ofta betydande svårigheter vid tillämpningen, anser sig utskottet, som ingalunda vill förneka den teoretiska riktigheten av motionärens förslag, dock icke kunna till bifall förorda detsamma.

Herrar *von Sneiderns* och *Forssmans* nu i väsentligen annan form än i fjol föreliggande motioner om rätt för befattningshavare vid telegrafverket att med vissa begränsningar åtnjuta krigstidstillägg å uppboråsprovision synas utskottet vara med rättvisa och billighet överensstämmande, vadan utskottet tillstyrker desamma. För att icke bryta med den i Kungl. Maj:ts förslag genomförda principen, att krigstidstillägget utgår å det löpande årets avlöningsförmåner, föreslår utskottet dock, att tillägget må utgå på 1918 års uppboråsprovision men *beräknas* efter den för år 1917 utgående provisionen, som delvis icke kan tillgodoföras befattningshavaren förr än efter 1917 års slut.

Hr *Rooths* förslag, att bland de kontanta avlöningsförmåner, å vilka krigstidstillägg får beräknas, må införas förvaltningsbidrag, synes utskottet, i vad det avser häradsskrivarna, vara befogat. Av de till grund för landsstatens lönerreglering liggande handlingarna framgår nämligen att förvaltningsbidraget är avsett att, jämte vissa sportler, bereda häradsskrivarna gottgörelse för avlöning åt tjänstebiträde, och det lärer icke kunna bestridas, att denna avlöning i de flesta fall måste hava rönt inverkan av dyrtiden.

Förvaltningsbidrag utgår även till vissa andra tjänstemän än häradsskrivare. Motionären åsyftar emellertid med sitt förslag endast häradsskrivarna, och utskottet har vid sådant förhållande desto mindre anledning att föreslå rätt till krigstidstillägg å andra tjänstemäns för-

valtningsbidrag, som dessa i allmänhet åtnjuta avlöning till så höga belopp, att de i allt fall få uppbära krigstidstillägg med det av utskottet föreslagna maximibeloppet.

Hr *Söderberg* föreslår, att underinspektörerna inom yrkesinspektionen skulle erhålla, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, krigstidstillägg med 50 procent av dem tillkommande löne- och andra förmåner.

Ehuru väl utskottet hyser den uppfattningen, att ifrågakvarande underinspektörer äro, i förhållande till mängden och beskaffenheten av deras göromål, lågt avlönade, anser sig utskottet dock icke kunna tillstyrka, att dessa befattningshavare vid bestämmandet av dyrtidstillägg försättas i en undantagsställning. Om en ytterligare förbättring av deras avlöning befinnes vara erforderlig, synes den böra åstadkommas i annan ordning.

Hr *Carlson* i Karlshamn har föreslagit, att underofficerskorpraler vid marinen må beträffande rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp likställas med underofficerare.

Hr *Leander* har hemställt, att gifta korpraler vid marinen samt änkringar med barn i samma grad må erhålla dels 200 kronor som grundplåt och dels procentuellt tillägg å hela sin beskattningsbara inkomst av tjänsten.

Över sistberörda båda motioner har utskottet införskaffat yttrande från marinförvaltningen, som — efter att hava erinrat, hurusom ämbetsverket den 18 oktober 1917 avgivit infordrat underdånigt utlåtande, huruvida och i vilka avseenden, utom beträffande själva beloppen, andra bestämmelser rörande krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, än som meddelats genom kungörelsen den 29 maj 1917, visat sig vara av behovet för framtiden påkallade — uttalat sig på följande sätt:

Såsom av remissen framgår saknade marinförvaltningen då befogenhet att yttra sig om beloppen, och förslaget att fördela krigstidstillägget i ett fast belopp, lika för alla, och övrigt krigstidstillägg förelåg då ännu icke. I motsatt fall skulle marinförvaltningen givetvis funnit sig böra, såsom redan skett vid flera andra tillfällen, framhålla den ställning, underofficerskorpralerna vid flottan intaga i jämförelse med övrigt manskap vid marinen och i jämförelse med manskapet vid armén. Dessa underofficerskorpraler fullgöra nämligen helt underofficers tjänst och äro jämväl vad utbildning och levnadsålder beträffar fullt jämställda med underofficerare vid armén (sergeanter av 2:a klassen). Även i annat avseende intaga de underofficers ställning. Vid tjänstgöring i land bo de icke i logement utan erhålla i stället inkvarteringsbidrag och hava rätt att hava sin portion inestående mot ersättning enligt medelpris.

I avseende å krigstidstillägg torde med underofficerskorpraler vid flottan

kunna jämnställas de underofficerskorpraler vid kustartilleriet, som åtnjuta inkvarteringsbidrag.

Att jämnställa underofficerskorpral vid marinen med underofficer vid flottan skulle måhända kunna anses innebära, att krigstidstillägg bleve beräknat å portionsersättningen åtminstone intill ett belopp av 62 öre, å vilken portionsersättning nämnda underofficerare uppbära dylikt tillägg. Då ifrågavarande underofficerskorpraler erhålla antingen portion in natura eller full ersättning för dess värde, under det att portionsersättningen för underofficerare vid flottan är till beloppet bestämd och i själva verket utgör en del av dagavlöningen, synas på grund av vad ovan anförts och till undvikande av misstolkning bestämmelserna om krigstidstillägg åt underofficerskorpraler böra så avfattas, att den gemensamma »grundplåten» tillägges *underofficerskorpral vid marinen, som åtnjuter inkvarteringsbidrag.*

Jämväl korpral vid marinen, som är gift eller änkring med minderårigt barn, torde träffas av dyrtiden i samma utsträckning som underofficerskorpral och synes följaktligen böra likaledes tillerkännas förenämnda »grundplåt» till krigstidstillägget.

Ett bifall till yrkandet att krigstidstillägget för underofficerskorpraler och även för korpraler måtte få beräknas å samtliga beskattningsbara inkomster d. v. s. sjöstillägg, portionsersättning, uppmuntringspenningar etc. skulle principiellt medföra sådana konsekvenser, att det icke kan tillrådas. Vad särskilt uppmuntringspenningarna beträffar, vill marinförvaltningen erinra om sitt och chefens för marin-staben förslag den 8 i denna månad om förhöjning av desamma.»

Marinförvaltningens salunda framlagda förslag beträffande underofficerskorpralerna synes utskottet böra bifallas.

Vad i detta sammanhang anförts beträffande korpral vid marinen, som är gift eller änkring med minderårigt barn, förefaller utskottet behjärtansvärt.

I en med dylika korpraler jämförlig ställning befinna sig även ett mindre antal furirer samt en eller annan korpral vid armén.

Utskottet anser emellertid, att vid krigstidstilläggets bestämmande icke bör tagas hänsyn till befattningshavares civilstånd, utan att de särskilda förmåner, som må utgå till gifta befattningshavare, böra tilldelas dem under form av krigstidshjälp. Någon anledning att i förstberörda avseende sätta ifrågavarande manskap i en särställning synes utskottet knappast föreligga.

För att i någon mån förbättra ställningen för nyssnämnda av dyrtiden särskilt hårt drabbade befattningshavare, vilka, trots sin stadigvarande anställning av i § 1 angivna beskaffenhet, enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle gå miste om den i samma paragraf avsedda »grundplåten», anser utskottet, att en särskild krigstidshjälp, vars belopp med hänsyn till åtnjutna naturaförmåners värde lämpligen kan sättas till 180 kronor, motsvarande ungefär hälften av nyssberörda »grundplåt», bör, utöver den krigstidshjälp, som utgår enligt de allmänna reglerna, tillerkännas envar av sistberörda befattningshavare som vid årets ingång var gift,

och med gift befattningshavare bör härvidlag efter utskottets mening jämfästas befattningshavare, som vid årets ingång var änkling och underhöll barn under 15 års ålder.

Ifrågavarande särskilda krigstidshjälp bör emellertid uppenbarligen icke utgå till befattningshavare, som avses i § 10.

Det av herr Leander m. fl. väckta förslaget att gifta korpraler vid marinen samt änklingar med barn i samma grad måtte få åtnjuta procentuellt tillägg, beräknat å hela deras beskattningsbara inkomst i tjänsten, kan utskottet, med avseende å konsekvenserna av ett sådant medgivande, icke tillstyrka.

Vid armén och marinen finnas anställda en mängd civila befattningshavare, — exempelvis arbetare vid flottans varv och arméns tygverkstäder — vilka hava manskaps grad men icke åtnjuta kost och beklädnad in natura. Då det icke är meningen att dessa skulle uteslutas från rätt till den så kallade grundplåten, om de i övrigt fylla villkoren för uppbärande därav, torde, för undvikande av missförstånd, uttrycket »arméns och marinens manskap» böra ändras till »krigsmän av manskaps grad».

Hr *Hages* förslag, att krigstidstillägg skall beräknas å beklädnadsersättning även i de fall, då riksdagen ej bestämt densammes belopp, synes utskottet böra i huvudsak bifallas. Då det emellertid är tänkbart, att myndighet, som äger bestämman ersättningens storlek, redan kan hava vidtagit sådan höjning, att ersättningen svarar mot de nuvarande högt uppdrivna prisen å beklädnadsartiklar, synes tillägget, begränsat till högst en tredjedel av ersättningens belopp, böra utgå allenast om och i den mån myndigheten prövar sådant av omständigheterna påkallat.

Efter orden »semester och ferier» torde böra inskjutas orden »och därmed jämförlig ledighet». Dylik ledighet utan avstående av löneförmåner åtnjutes nämligen av personal vid statens järnvägar.

§ 2.

Vid navigationsskolorna finnas anställda vaktmästare, vilkas avlöning delvis bestrides av andra medel än statsmedel. Det synes vara billigt, att dylika befattningshavare få, i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken, tillgodoräkna sig krigstidstillägg å hela det belopp, vartill deras avlöningsförmåner av de i § 1 angivna slag enligt gällande bestämmelser uppgå.

För undvikande av missförstånd har utskottet ansett sig böra härvid framhålla, att vaktmästare vid allmänt läroverk icke är att betrakta såsom befattningshavare i statens tjänst.

§ 4.

Hr *Hages m. fl.*s och hr *Gylfes m. fl.*s förslag, att befattningshavare, som är tjänstledig för fullgörande av värnplikt eller som är utkallad för rikets försvar, icke skulle av sådan anledning förlora rätt till krigstidstillägg, kan utskottet icke biträda. Denne åtnjuter vid dylik ledighet ej blott, jämlikt kungl. kungörelser den 28 augusti 1914, större delen utav sina avlöningsförmåner med därå belöpande krigstidstillägg, utan även fri kost och bostad m. m. samt i vissa fall fri beklädnad, särskild avlöning och understöd för sin familj. Dessutom skulle han enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag under dylik ledighet ha sin eventuella rätt till krigstidshjälp oförkränt.

Att, på sätt hr *Hage m. fl.* föreslagit, låta befattningshavare vid tjänstledighet för hälsans vårdande under obegränsad tid och vid tjänstledighet för enskilda angelägenheter under en månad åtnjuta krigstidstillägget oavkortat, synes utskottet desto mindre lämpligt, som gränsen mellan tjänstledighet för svag hälsas vårdande och tjänstledighet för enskilda angelägenheter torde vara svår att uppdraga.

Den av hr *Gylfe m. fl.* föreslagna bestämmelsen, att befattningshavare vid ledighet för särskilt uppdrag i det allmännas tjänst icke skall vidkännas något avdrag å honom tillkommande krigstidstillägg, lär icke vara av behovet påkallad. Det synes utskottet icke böra råda något tvivel därom, att vad motionärerna med förslaget åsyftat, nämligen uppdrag »att bitäda i de statliga och kommunala krigstidsinstitutionerna för livsmedelsregleringen m. m.» är att betrakta såsom offentligt uppdrag.

Samma motionärer hava ansett ännu ett förtydligande i denna paragraf vara påkallat. Det säges nämligen i motionen, att paragrafens formulering synes »ge stöd för att all tjänstledighet av annan orsak än för offentligt uppdrag eller för sjukdom dels orsakar avdrag av befattningshavare tillkommande krigstidstillägg (det procentuella tillägget) dels, om ledigheten överstiger en månad från årets början förorsakar förlust av rätt till krigstidstillägg enligt § 1 mom. 2 (grundbeloppet)».

Enligt Kungl. Maj:ts i denna paragraf framlagda förslag, mot vilket utskottet icke funnit något att erinra, skall ledighet för offentligt uppdrag eller för sjukdom icke under några förhållanden minska en befattningshavares krigstidstillägg, vare sig grundbeloppet eller det procentuella tillägget. Annan tjänstledighet vid årets början, som sträckt sig

över längre tid än januari månad, skulle däremot föranleda förlust av det s. k. grundbeloppet. Att semester, ferier och därmed jämförlig ledighet icke inverka på det procentuella tillägget, är klart redan därav, att de avlöningsförmåner, å vilka tillägget utgår, vid dylik ledighet icke undergå någon förminskning. Uppenbarligen är det ej heller meningen, att rätten till grundbeloppet skulle röna någon påverkan av dylik ledighet. För undvikande av missförstånd i sistberörda avseende torde emellertid ett förtydligande av paragrafen vara önskligt, och utskottet hemställer därför, att i första punkten må införas orden »eller som åtnjuter semester, ferier eller därmed jämförlig tjänstledighet».

Andra stycket i denna § torde för undvikande av missförstånd lämpligen kunna formuleras på följande sätt: »Befattningshavare må icke på grund av annan tjänstledighet vid årets början, som ej sträckt sig över längre tid än januari månad, förlora rätt till krigstidstillägg enligt § 1 mom. 3.»

§ 5.

Vattenfallsstyrelsen har i en till chefen för finansdepartementet avlåten skrivelse påpekat, att bestämmelsen om rätt till krigstidshjälp för barn under 15 års ålder, vilka befattningshavare vid årets ingång underhöll, svårligen kunde, sådan den under år 1917 varit formulerad, undgå att bliva föremål för missbruk. Styrelsen skulle helst se, att nämnda rätt, i enlighet med vad som var stadgat beträffande 1916 års krigstidshjälp, inskränktes till att gälla endast beträffande de barn, som vederbörande befattningshavare *på grund av försörjningsplikt* underhåller.

Därest det emellertid skulle anses, att krigstidshjälp fortfarande bör utgå jämväl för barn, som befattningshavare underhåller på grund av frivilligt åtagande, borde det enligt styrelsens mening fordras att vederbörande befattningshavare ensam underhållit nämnda barn under en viss fixerad tidsperiod, varjämte intyget härom borde vara försett med uppgift å intygsgivarnas titlar och adresser sam åtföljt av frejdebetyg för intygsgivarna, därest den utbetalande myndigheten så påfordrade.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition i ämnet till 1917 års riksdag skulle för rätt till krigstidshjälp krävas, bland annat, att befattningshavare vid årets början på grund av försörjningsplikt underhöll barn under 15 års ålder.

Riksdagen ansåg emellertid den omständigheten, att en befattningshavare underhöll minderåriga barn utan att därtill hava legal plikt,

billigtvis icke böra föranleda, att han för dylika barn ginge miste om krigstidshjälp.

Utskottet ifrågasätter icke någon ändring härutinnan, men anser sig böra såsom önskemål uttala, att, till förebyggande av missbruk av sådan art, som under år 1917 lära hava ägt rum, Kungl. Maj:t vid utfärdande av närmare bestämmelser rörande ordningen för krigstidshjälpens utbetalande må för rätt till krigstidshjälp för dylika barn kräva företeende av intyg, som giva full trygghet, att barnen verkligen helt underhållas av befattningshavaren, så att krigstidshjälp icke må utgå för barn, för vilkas underhåll han åtnjuter ersättning eller bidrag från annat håll.

§ 7.

Denna § i Kungl. Maj:ts förslag är, fränsett den höjda procent-satsen och bestämmelserna om den s. k. grundplåten, av samma innebörd som motsvarande § i det av 1917 års riksdag prövade och härutinnan av riksdagen godkända förslaget.

Hr *Hage m. fl.* och hr *Gylfe m. fl.* hava nu, såsom av redogörelsen å sid. 36 framgår, väckt vissa förslag i syfte att trygga befattningshavares rätt till krigstidstillägg enligt denna §. I anledning härav tillåter sig utskottet återgiva följande av första särskilda utskottet vid 1917 års riksdag härutinnan gjorda uttalande:

»Från vissa grupper av statstjänare har försports oro för möjligheten att de förvaltande myndigheterna skulle av de tämligen allmänt hållna bestämmelserna i § 7 av Kungl. Maj:ts förslag finna sig förhindrade att bevilja krigstidstillägg åt icke-ordinarie befattningshavare, som efter ingången av augusti månad 1914 fått sina avlöningar i större eller mindre mån höjda. Inom utskottet har fördenskull dryftats frågan, huruvida åt föreskrifterna i denna § skulle kunna givas en mera bestämd form, så att det tydligt framginge, om och i vad mån dylika befattningshavare vore berättigade till krigstidstillägg.

Sådant har emellertid visat sig möta stora svårigheter, enär ifrågavarande befattningshavares avlöning bestämmes av den myndighet, hos vilken de äro anställda, och ej heller lämpligen torde kunna bestämmas i annan ordning. Det kan vid sådant förhållande icke låta sig göra, att någon annan än samma myndighet föreskreve, om eller i vad mån en av myndigheten bestämd avlöning — i ett mycket stort antal fall utgående enligt ackord — borde ökas genom krigstidstillägg. Avgörandet jämväl härutinnan måste nog ligga hos myndigheten, och utskottet anser sig endast kunna uttala sin bestämda förvissning, att den vidsträckta befogenhet, som paragrafen giver myndigheterna, skall av dessa brukas på ett sådant sätt, att befattningshavarna i fråga icke må finna giltig anledning till missnöje.»

Utskottet, som understryker och åberopar detta uttalande, vill härtill göra det tillägg, att, enär det vid avlönings utbetalande enligt ackord ibland torde möta avsevärda svårigheter att finna en lämplig norm

för beräkning av krigstidstillägg, vederbörande i dylika fall böra tillse, att ackordsuppgörelserna tillförsäkra befattningshavarna en avlöning, motsvarande vad som, inberäknat krigstidstillägg, tillgodokommer med dem jämförliga, efter andra grunder avlönade befattningshavare. Utskottet anser sig därjämte böra framhålla, att bestämmelserna ingalunda äsyfta att från åtnjutande av det s. k. grundbeloppet generellt utestänga någon grupp av befattningshavare med stadigvarande anställning av den i mom. a) angivna beskaffenhet.

Det i §:en förekommande ordet »må» synes lämpligen kunna utbytas mot ordet »skall».

I överensstämmelse med vad som föreslagits under §1 böra efter orden »semester och ferier» inskjutas orden »och därmed jämförlig tjänstledighet».

§ 9.

Hr *Hage m. fl.* och hr *Gylfe m. fl.* hava yrkat, att åldersbestämningen måtte ändras till 18 år.

Enahanda yrkande framfördes motionsvis vid 1916 och 1917 års riksdagar, men vann icke bifall.

Den i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna åldersgränsen överensstämmer med den i gällande lagstiftning fastslagna, då föräldrars försörjningsplikt mot barn upphör.

Hr *Gylfe m. fl.* har dessutom föreslagit, att krigstidshjälp skulle utbetalas jämväl för barn över 18 års ålder, om dessa vore på grund av sjukdom eller vanförhet oförmögna att bidra till sitt uppehälle.

Utskottet anser sig icke kunna förorda motionärernas ifrågavarande förslag.

Hr *Hage m. fl.* har vidare yrkat, att den i Kungl. Maj:ts förslag intagna bestämmelsen, att icke-ordinarie befattningshavare för rätt till krigstidshjälp skall hava vid statsinstitution innehaft stadigvarande anställning av viss beskaffenhet under minst ett år före den 1 januari 1918, måtte ändras därhän, att berörda tidrymd nedsattes till 6 månader. Hr *Gylfe m. fl.* har hemställt, att bestämmelsen i fråga må helt utgå.

Utskottet anser sig böra i anledning av dessa yrkanden föreslå, att tidsbestämningen i fråga må ändras till sex månader.

Hr *Hage m. fl.* har föreslagit, att krigstidshjälp med samma belopp som för hustru må utgå »för den, som i hustrus ställe gör dennas hushålls gärning».

Hr *Berglund m. fl.* har föreslagit, att krigstidshjälp med samma belopp som för hustru må utgå »för husföreståndarinna samt för gammal och orkeslös fader och moder, som försörjes».

Hr *Gylfe m. fl.* har föreslagit, att krigstidshjälp må utgå för befattningshavares hustru eller husföreståndarinnorna.

Utskottet anser det vara rättvist och billigt att befattningshavare, som vid årets början var änkring och underhöll minderåriga barn, erhåller krigstidshjälp för hos honom vid samma tidpunkt anställd husföreståndarinna, men finner sig däremot icke kunna tillstyrka dessa motionärers förslag i övrigt, i vad de avvika från Kungl. Maj:ts proposition.

Hr *Hage m. fl.* har vidare hemställt, att »tillfälligt avbrott i anställningen om högst 3 månader ej skall anses bryta anställningens natur av stadigvarande».

Beträffande detta yrkande tillåter sig utskottet hänvisa till sid. 53, där utskottet yttrar sig över ett av samma motionärer framställt, likartat förslag rörande § 13 i Kungl. Maj:ts proposition.

§ 10.

Hrr *Clasons m. fl:s*, *Thores m. fl:s* och *Gylfes m. fl:s* yrkande att krigstidshjälp må utgå till befattningshavare, som under år 1918 har att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för belopp från 4,000 till och med 5,000 kronor skulle, om det bifölles, endast i ganska få fall medföra någon ökad förmån för befattningshavare, därest icke samtidigt vidtoges höjning av det belopp, 2,007 kronor 50 öre, till vilket summan av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året enligt utskottets mening bör få uppgå. Till detta maximibelopp stiger nämligen krigstidstillägget vid en inkomst av 4,927 kronor 50 öre, och vid taxering av denna inkomst göres avdrag för kommunalutskylder, försäkringspremier, ränta å gäld samt med 100 kronor för varje av den skattskyldige på grund av försörjningsplikt underhållet barn under 15 års ålder. Utskottet, som med hänsyn till kostnaden anser sig icke böra tillstyrka motionärernas förslag att sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må få uppgå till 2,300 kronor, kan vid anförda förhållande ej heller tillstyrka deras nu ifrågavarande yrkande.

Hr *Hage m. fl.* samt hr *Gylfe m. fl.* hava under hänvisning till penningvärdets sjunkande föreslagit, att från åtnjutande av krigstidshjälp skulle undantagas gift kvinnlig befattningshavare endast i det fall att hennes man under år 1917 haft högst 1,000 kronors inkomst i stället för, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, 600 kronors inkomst.

Bestämmelsen i fråga har, enligt vad för utskottet uppgivits, vållat rätt stora svårigheter vid tillämpningen. Det har nämligen i en del fall

visat sig omöjligt att bedöma storleken av mannens inkomst, vilken ju icke framgår av skattetaxeringen.

Utskottet finner sig icke kunna förorda motionärernas förslag.

§ 11.

Hr *Clason m. fl.* samt hr *Thore m. fl.* hava föreslagit, att krigstids-hjälpen skulle utgå med 150 kronor för hustru och med 75 kronor för vart barn.

Vid bifall härtill skulle en befattningshavare med hustru och fem barn, om han under år 1918 har att erlægga inkomst- och förmögenhets-skatt för det stadgade maximibeloppet (4,000 kronor enligt Kungl. Maj:ts förslag eller 5,000 kronor enligt motionärernas förslag) erhålla krigstids-hjälp med 525 kronor. Vore hans taxering 100 kronor högre, skulle han gå miste om hela krigstidshjälpen.

Dylika ojämnheter kunna svårigen helt undvikas, men de bliva enligt Kungl. Maj:ts förslag väsentligt mindre än enligt motionärernas förslag. I nyss anförda fall skulle befattningshavaren vid 100 kronors högre taxering enligt Kungl. Maj:ts förslag gå miste om krigstidshjälp med 210 kronor.

På grund av vad sålunda anförts och med hänsyn till den högst betydande kostnad, som motionärernas förslag skulle medföra, kan utskottet icke förorda detsamma.

Av kostnadsskäl och då enligt utskottets förslag krigstidshjälp för barn skulle utgå utan någon av barnens antal betingad begränsning, anser sig utskottet ej heller kunna tillstyrka hr *Hages m. fl:s* och hr *Gylfes m. fl:s* yrkanden om höjning av krigstidshjälpens av Kungl. Maj:ts föreslagna belopp.

§ 13.

Till förekommande av missförstånd synes böra uttryckligen angivas, att rätten till krigstidshjälp icke förloras i följd av sådan tjänstledighet, som är jämförlig med semester och ferier.

Då det synes utskottet icke böra råda något tvivel därom, att uppdrag »för att biträda i de statliga och kommunala krigstidsinstitutionerna för livsmedelsregleringar m. m.» äro att betrakta såsom offentliga uppdrag, lär det av hr *Gylfe m. fl.* med avseende härå föreslagna tillägget »för annat särskilt uppdrag i det allmännas tjänst» här lika litet som i § 4 vara av behovet påkallat.

Däremot anser sig utskottet böra biträda det av hr *Hage m. fl.* samt hr *Gylfe m. fl.* väckta förslaget, att tjänstledighet för sjukdom även

under längre tid än sex månader icke må inverka på befattningshavares rätt till krigstidshjälp.

Slutligen anser utskottet, att denna paragraf, omredigerad med hänsyn därtill att ordinarie befattningshavare enligt förslaget aldrig skulle i följd av tjänstledighet gå miste om krigstidshjälp, lämpligen bör placeras som mom. 4 i § 10. Vid bifall härtill kommer omnumrering av de följande paragraferna att äga rum.

I anledning av hr *Hages m. fl.*s yrkande, att »ofrivillig tjänstledighet till följd av tillfällig minskning i göromålen under högst tre månader» ej må för icke-ordinarie befattningshavare föranleda mistning av krigstidshjälp, tillåter sig utskottet återgiva och återropa följande av första särskilda utskottet vid 1917 års riksdag gjorda och av riksdagen utan erinran lämnade uttalande:

»Hr Bengtsson i Göteborg har föreslagit, att ofrivillig tjänstledighet till följd av minskning i göromålen under högst tre månader ej må för icke-ordinarie befattningshavare medföra förlust av rätt till krigstidshjälp. Likartat yrkande framfördes i motion jämväl i fjol, men vann icke riksdagens bifall.

Konsekvenserna av ett sådant medgivande skulle bliva mycket vittgående och kunna ådraga statsverket betydande kostnader, vilkas storlek nu icke kan beräknas. Några nya skäl för den föreslagna ändringen hava icke framförts. Då enligt nu föreliggande proposition icke-ordinarie befattningshavare i statens tjänst kunna efter vederbörande myndighets beprövande komma i åtnjutande av krigstidstillägg, synes den av motionären framhållna obilligheten mot de av honom särskilt åsyftade tulltjänstemännen vara i icke obetydlig mån mildrad.

På dessa skäl finner sig utskottet icke kunna förorda motionen.»

§ 15.

Hr *Hage m. fl.* har föreslagit, att från åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp icke skulle undantagas den års- eller månadsavlönade arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag samt vid statens vattenfallsverk.

Enligt vad utskottet inhämtat läser dylik personal vid statens järnvägars byggnadsarbeten i allmänhet icke hänföras till »arbetarpersonal» och har fördenskull redan under år 1917 erhållit krigstidstillägg och krigstidshjälp, i den mån samma personal i övrigt fyllt villkoren för dessa förmåners åtnjutande. Då de av Kungl. Maj:t nu föreslagna bestämmelserna icke torde utgöra något hinder för vattenfallsstyrelsen att förfara på likartat sätt, om och i den mån sådant befinnes lämpligt, anser utskottet den av motionärerna ifrågasatta ändringen ej vara av behovet påkallad.

Befattningshavare, som — oavsett pension, pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 — vid årets ingång ägde åtnjuta pension eller därmed jämförligt årligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd pensionsanstalt, bör enligt utskottets åsikt undantagas från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp enligt här angivna grunder.

§ 17.

Hr *Tengdahls* förslag att befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm skulle erhålla krigstidstillägg å den del av avlöningen, som bestrides med influtna skolavgifter, samt att överlärare vid nämnda skola borde beredas en undantagsställning i fråga om rätt att uppbära krigstidstillägg å mer än en befattning har utskottet ansett sig icke kunna biträda.

Hr *Jönsson* i Fridhill *m. fl.* har föreslagit, »att postförare å landsvägslinjer och lantbrevbärare måtte under år 1918 beredas krigstidstillägg enligt samma grunder, som kunna komma att beslutas beträffande andra befattningshavare i statens tjänst, ävensom krigstidshjälp till dem av dessa befattningshavare, vilka kunna anses hava full daglig sysselsättning med sitt arbete i postverkets tjänst och även eljest uppfylla de villkor, som kunna komma att beslutas för åtnjutande av krigstidshjälp.»

Över denna motion har utskottet införskaffat yttrande från generalpoststyrelsen, som — efter framhållande, att styrelsen hittills icke ansett sig kunna likställa postförare och lantbrevbärare med sådana befattningshavare, som äga komma i åtnjutande av krigstidstillägg och krigstidshjälp, och att styrelsen ej heller nu funne anledning frånträda denna ståndpunkt — uttalat sig på följande sätt:

»Postförare och lantbrevbärare fullgöra dem äliggande göromål på grund av personliga kontrakt, vilka för postförare i regel löpa för kalenderår med uppsägningstid senast före utgången av augusti månad och för lantbrevbärare i allmänhet löpa för kvartal med uppsägningstid före utgången av kvartalet näst före det, med vilket kontraktet avses skola upphöra att gälla.

Till följd av den allmänna prisnivåns, särskilt levnadskostnadernas och foderprisernas alltjämt fortgående stegring hava postförarne och lantbrevbärarne i mycket stor utsträckning uppsagt sina kontrakt och vid dessas eventuella förnyande betingat sig en ersättning, som stått i lämpligare förhållande till rådande prisförhållanden, än förut varit fallet.

Till belysande härav må framhållas, att till upphörande med utgången av år 1916 uppsagts ej mindre än 294 postföringskontrakt eller bortemot 40 procent av hela antalet dylika kontrakt eller cirka 780 stycken. Antalet kontrakt, som uppsagts till upphörande med år 1917 torde likaledes uppgå till omkring 40 procent av hela

antalet kontrakt. Uppsägningar av lantbrevbärarekontrakt hava ägt rum i likaledes högst avsevärd omfattning. Sålunda uppsades till upphörande den 1 juli resp. 1 oktober 1917 ej mindre än sammanlagt cirka 325 lantbrevbärarekontrakt; och till upphörande med utgången av år 1917 hade uppsagts ej mindre än omkring 380 dylika kontrakt. Antalet lantbrevbäringslinjer utgjorde vid utgången av år 1917 2,378 stycken.

Härtill kommer vidare att generalpoststyrelsen, efter ansökan eller då styrelsen av förekomna orsaker och med hänsyn till att utgående lega icke stått i lämpligt förhållande till vederbörandes arbetsprestationer för postverket, funnit sig i ett stort antal fall böra, utan att kontraktsuppsägning skett, bevilja ersättningsförhöjning åt såväl postförare som lantbrevbärare.

De ersättningsförhöjningar, som ägt rum på nu angivna sätt, uppgå till betydande belopp, exempelvis för år 1917 till bortemot 600,000 kronor och från innevarande års början till över 300,000 kronor, allt för helt år räknat.

Det synes generalpoststyrelsen uppenbart, att krigstidstillägg icke kan böra utgå å belopp, som sålunda avtalats med hänsyn tagen till rådande prisetförhållanden.

Generalpoststyrelsen anser sig i detta sammanhang även böra meddela, att styrelsen har sin uppmärksamhet riktad på önskvärdheten av att, i den mån så är lämpligt och möjligt, söka åstadkomma likformighet i fråga om ersättningarna åt lantbrevbärare ävensom dessa ersättningsars ställande i väl avvägt förhållande till levnadskostnaderna och gällande arbetspriser.

På grund av vad anförts anser generalpoststyrelsen sig icke kunna tillstyrka bifall till den ifrågakvarande motionen.»

Utskottet anser sig böra understryka angelägenheten därav, att ifrågakvarande funktionärers ersättningar bliva, i den mån så ej redan skett, ställda i väl avvägt förhållande till levnadskostnaderna och gällande arbetspriser. Då generalpoststyrelsen emellertid, såsom av dess yttrande framgår, har sin uppmärksamhet fästad härå, finner sig utskottet, med avseende jämväl på vad generalpoststyrelsen i övrigt anført, böra hemställa, att motionen icke må till vidare åtgärd från riksdagens sida för-
anleda.

Hr *Hage m. fl.* föreslår, att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att under år 1919, intill dess riksdagen under samma år hunnit behandla frågan om krigstidstillägg och krigstidshjälp för året, förskottsvis och i avräkning å det krigstidstillägg, som kan komma att beslutas till befattningshavare i statens tjänst, utbetala dylikt tillägg med högst samma belopp, som utgått under år 1918.

Utskottet anser det emellertid vanskligt att redan nu fatta ett dylikt beslut. Det ligger nämligen icke utom möjlighetens gräns att den av kriget föranledda exceptionella krisen före detta års slut kan varda väsentligen mildrad. Skulle det emellertid under den tid riksdagen är samlad visa sig, att några förhoppningar härom icke rimligen kunna hysas, lär man få antaga, att Kungl. Maj:t kommer att i före-

varande hänseende hos riksdagen göra den framställning, vartill omständigheterna giva anledning.

I allt fall lärer — vid det förhållande att riksdagen nästa år sammanträder redan den 10 januari — ett eventuellt förslag om dylikt förskott vid 1919 års riksdag kunna förväntas bliva behandlat till och med snabbare än i år ägt rum.

Hr *Gullbergs* samt hr *Bäcklunds m. fl:s* förslag, att befattningshavare, som uppburit »förskott på antingen 1918 års lön eller kanske rättare på den krigstidshjälp, som 1918 års riksdag kommer att bevilja», skulle befrias från sin återbetalningsskyldighet härutinnan och att i sammanhang härmed motsvarande gratifikationer skulle tilldelas sådana befattningshavare, som icke erhållit dylikt förskott, synes utskottet icke böra bifallas.

Hr *Lovéns* förslag att manskapet vid Kronobergs regemente skulle få behålla under år 1917 i strid med då gällande bestämmelser uppburden krigstidshjälp torde icke böra i nu förekommen ordning av riksdagen bifallas. Utbetalningens författningssenlighet är, såvitt av motionen framgår, ännu icke slutgiltigt prövad, och det lärer stå vederbörande öppet att, i sammanhang med ärendets fullföljande genom besvär eller annorledes, hos Kungl. Maj:t göra den nådeansökning, vartill fog må kunna förefinnas.

I sammanhang härmed må nämnas, att, enligt vad för utskottet uppgivits, likartad felaktighet vid utbetalande av krigstidshjälp ägt rum jämväl vid annat regemente.

Vid bifall till vad utskottet sålunda uttalat skulle krigstidstillägget på nedan angivna avlöningar i det stora flertalet fall utgå med följande belopp:

Avlöning Kronor	Krigstidstillägg		Avlöning Kronor	Krigstidstillägg	
	Kronor	i % av avlönin- gen		Kronor	Kronor
500	532	106	4,500	1,865	41
1,000	698	70	5,000	2,007	40
1,500	865	58	5,500	2,007	36
2,000	1,032	52	6,000	2,007	33
2,500	1,198	48	7,000	2,007	29
3,000	1,365	45	8,000	2,007	25
3,500	1,532	44	9,000	2,007	22
4,000	1,698	42	10,000	2,007	20

Nedanstående tabell med exempel från ett centralt ämbetsverk (kammarrätten) angiver befattningshavares i de s. k. normalgraderna krigstidstillägg enligt utskottets förslag.

	Avlöning		Krigstidstillägg		Procent	
	lägst	högst	lägst	högst	högst	lägst
President	12,000	12,000	2,007	2,007	17	17
Kammarrättsråd	8,100	8,700	2,007	2,007	25	23
Revisionskommissarie	6,800	7,400	2,007	2,007	30	27
Advokatfiskal	5,800	6,800	2,007	2,007	35	30
Förste revisor	5,300	6,800	2,007	2,007	38	30
Revisor	4,500	6,000	1,865	2,007	41	33
Notarie	4,000	5,500	1,698	2,007	42	37
Räknebiträde (kvinnligt)	1,600	2,000	898	1,032	56	52
Skrivbiträde (»)	1,200	1,600	765	898	64	56
Förste vaktmästare	1,500	1,600	865	898	58	56
Vaktmästare	1,200	1,400	765	832	64	59

Å sid. 32 i propositionen finnes intagen en översikt av de belopp, som i krigstidstillägg och krigstidshjälp beräknats tillkomma vissa befattningshavare i staden Karlskrona. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle ifrågavarande befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp variera mellan 46 och 74 procent av deras fasta avlöningsförmåner. Vid bifall till utskottets förslag skulle dessa tal stiga till respektive 56 och 88 procent.

I enstaka fall är det tänkbart, att procenten blir än högre. Så t. ex. skulle en med 1,200—1,400 kronor avlönad vaktmästare i ett centralt ämbetsverk, om han har hustru och fem barn att försörja, i krigstidstillägg och krigstidshjälp erhålla lägst 1,290 kronor och högst 1,357 kronor, d. v. s. respektive 107 och 97 procent utav avlöningen.

Med ledning av gjorda kalkyler har utskottet trots sig kunna utan fara för avsevärd felbedömning antaga, att den ökade kostnad, som kommer att föranledas av utskottets ovan framlagda förslag, uppgår till omkring 25,000,000 kronor, motsvarande något mer än en tredjedel av den i Kungl. Maj:ts proposition beräknade kostnaden. Härav torde belöpa omkring 16,000,000 kronor på det s. k. grundbeloppets ökning från 200 till 365 kronor, omkring 4,000,000 kronor på procenttalets höjning från

*Kostnads-
beräkning.*

30 till 33 $\frac{1}{3}$, omkring 350,000 kronor på underofficerskorpralers delaktighet i det s. k. grundbeloppet, och omkring 500,000 kronor på maximitbeloppets ökning från 1,700 kronor till 2,007 kronor 50 öre samt återstoden, omkring 4,000,000 kronor, huvudsakligen på krigstidshjälpens utsträckande till vissa änklings husföreståndarinnor, till barn i obegränsat antal samt till vissa icke-ordinarie befattningshavare, vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle hava gått miste om dylik hjälp, ävensom på den särskilda krigstidshjälp till gifta furirer och korpraler.

Utskottet har utgått från det antagandet, att kostnadsökningen fördelar sig på de särskilda statsinstitutionerna ungefär proportionellt mot de i Kungl. Maj:ts förslag beräknade beloppen.

Efter sålunda antydda grunder skulle kostnaden för ifrågavarande krigstidstillägg och krigstidshjälp fördela sig på följande sätt:

Postverket	kronor	7,300,000
Telegrafverket	»	4,200,000
Statens järnvägar	»	32,000,000
Statens vattenfallsverk	»	600,000
Statens domäner	»	1,900,000

Säger kronor 46,000,000

Andra huvudtiteln	»	2,300,000
Tredje »	»	200,000
Fjärde »	»	17,500,000
Femte »	»	8,500,000
Sjätte »	»	5,300,000
Sjunde »	»	5,700,000
Åttonde »	»	6,500,000
Nionde »	»	1,500,000

Säger kronor 47,500,000

Postsparbanken, försäkringsinspektionen, försäkringsrådet, statens biografbyrå, patent- och registreringsverket, mynt- och justeringsverket, bankspektionen, flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning	kronor	500,000
---	--------	---------

Säger kronor 500,000

Summa kronor 94,000,000.

Utskottet, som utöver vad förut anförts icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, får sålunda hemställa,

Utskottets
förslag.

1) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition samt herrar Forssmans, Rooths, Clasons m. fl:s, Carlsons i Karlshamn, von Sneiderns, Leanders m. fl:s, Thores m. fl:s, Berglunds m. fl:s, Hages m. fl:s och Gylfes m. fl:s motioner, må besluta, att

a) för beredande under år 1918 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

dels å tilläggsstat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln	kronor	2,300,000
» tredje	»	»	200,000
» fjärde	»	»	17,500,000
» femte	»	»	8,500,000
» sjätte	»	»	5,300,000
» sjunde	»	»	5,700,000
» åttonde	»	»	6,500,000
» nionde	»	»	1,500,000

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka anslag här ovan icke beräknats, krigstidstillägg och krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas; samt

b) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälp utgående:

A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, med nedan i §§ 2, 3, 5, 13, 14, 15 och

16 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med en tredjedel av följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön och lönetillägg;
 tjänstgöringspenningar;
 ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
 arvode;
 ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;
 ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;
 inkvarterings- och servisbidrag;
 dagavlöning och dagavlöningstillägg vid armén och marinen samt portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;
 krigslön;
 extra lönetillägg;
 provisoriskt avlöningstillägg;
 tillfällig löneförbättring;
 tillfälligt lönetillägg;
 häradsskrivares förvaltningsbidrag; och
 uppborndsprovision vid telegrafverket, beräknad efter den för år 1917 utgående provisionen, dock högst å så stort belopp, som svarar mot de tjänstgöringspenningar vederbörande tjänsteman skolat uppbära, om han i enlighet med härför i gällande avlöningsreglemente givna bestämmelser hänförs till den mot hans lön svarande avlöningsskalan i avlöningsskalan för icke provisionsavlönade tjänstemän, samt lägst å stadgat minimibelopp av uppborndsprovision.

Mom. 2. Å beklädnadsersättning, som icke till siffran bestämts av Konung och riksdag och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, må krigstidstillägg utgå med högst en tredjedel av ersättningens belopp, om och i den mån vederbörande myndighet, som äger bestämma ersättningens storlek, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

Mom. 3. En var till krigstidstillägg enligt mom. 1 berättigad befattningshavare — krigsmän av manskaps grad utom de underofficerskorpraler vid marinen,

vilka åtnjuta inkvarteringsbidrag, undantagna — som vid årets början innehade stadigvarande anställning *antingen* med en daglig arbetstid, i medeltal, oavsett semester, ferier och därmed jämförlig tjänstledighet, icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat,

eller, där sådan minimiarbetstid ej finnes föreskriven, på andra grunder avsedd att utgöra befattningshavarens huvudsakliga verksamhet,

äger dessutom uppbära krigstidstillägg med 365 kronor.

§ 2.

Krigstidstillägg enligt § 1 mom. 1 och 2 beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas samma krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att dylikt krigstidstillägg åt befattningshavare vid universitetet, de allmänna läroverken och navigations-skolorna beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner författningsenligt uppgå, utan avseende därå att till bestridande av nämnda läroanstalters utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, varjämte enahanda krigstidstillägg även beräknas å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk och vid högre lärarinneseminariet åtnjuta dock icke krigstidstillägg å hyresersättning.

§ 3.

Krigstidstillägg till sådan i § 1 mom. 3 avsedd befattningshavare, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit be-

fordrad; dock att befattningshavare, som på förordnande uppehåller annans befattning, äger uppbära krigstidstillägg jämväl å sådan med hans egen befattning förenad avlöning utav de i § 1 angivna slag, som han under förordnandet får behålla.

§ 4.

Befattningshavare, som är tjänstledig för offentligt uppdrag eller för sjukdom eller som åtnjuter semester, ferier eller därmed jämförlig tjänstledighet, skall under sådan ledighet icke vidkännas något avdrag å honom tillkommande krigstidstillägg.

Befattningshavare må icke på grund av annan tjänstledighet vid årets början, som ej sträckt sig över längre tid än januari månad, förlora rätt till krigstidstillägg enligt § 1 mom. 3.

§ 5.

Oberäknat i § 1 mom. 3 avsedda, till vissa befattningshavare utgående 365 kronor, må ingen befattningshavares krigstidstillägg överstiga 4 kronor 50 öre per dag.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas krigstidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst skall, med nedan i §§ 8, 13, 14, 15 och 16 angivna begränsningar och undantag, den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg, därest och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och utgår

dylikt krigstidstillägg, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna:

a) till befattningshavare, som vid årets början innehade stadigvarande anställning

antingen med en daglig arbetstid, i medeltal, oavsett semester, ferier och därmed jämförlig tjänstledighet, icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat,

eller, där sådan minimiarbetstid ej finnes föreskriven, på andra grunder avsedd att utgöra befattningshavarens huvudsakliga verksamhet,

med högst de belopp, som angivas i § 1;

b) till befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, med högst en tredjedel av dem tilldelade belopp; samt

c) till övriga befattningshavare med högst en tredjedel av deras kontanta avlöningsförmåner utav de i § 1 angivna slag.

§ 8.

Krigstidstillägg till sådan i § 7 a) avsedd befattningshavare, som av statens medel åtnjuter avlöning för två eller flera befattningar, må icke utgå för mer än en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad; dock att befattningshavare, som på förordnande uppehåller annans befattning, må kunna tillerkännas krigstidstillägg jämväl å sådan med hans egen befattning förenad avlöning av de i § 1 angivna slag, som han under förordnandet tilläventyrs får behålla.

C. Krigstidshjälp.

§ 9.

Krigstidshjälp, beräknad dels för befattningshavares hustru, om han vid årets ingång var gift,

dels för husföreståndarinna, vid samma tidpunkt anställd hos befattningshavare som var änklings och underhöll barn under 15 års ålder, och dels för barn under 15 års ålder, vilka befattningshavare vid samma tidpunkt underhöll, utgår, med här nedan i §§ 10, 13, 14, 15 och 16 angivna undantag och förbehåll,

till befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1918 innehade sådan *ordinarie* anställning, som avses i § 1 mom. 3; samt

till sådana i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1918 innehade och omedelbart dessförinnan under minst sex månader vid statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal — oavsett semester, ferier och därmed jämförlig ledighet — icke understigande vad som för den *ordinarie* personalen vid samma eller jämförlig statsinstitution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

§ 10.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas:

1:o befattningshavare, som jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, vilken under år 1918 äger rum, har att erlägga dylik skatt för högre belopp än 4,000 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade;

2:o kvinnlig befattningshavare, som vid årets ingång var gift, såvida ej med intyg utav två trovärdiga personer styrkes, att hennes man under år 1917 haft högst 600 kronor inkomst;

3:o befattningshavare, som utan pension lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft; och

4:o *icke-ordinarie* befattningshavare, som under år 1917, oavsett semester, ferier och därmed jämförlig ledighet, åtnjutit mer än en månads tjänstledighet av annan orsak än sjukdom, offentligt uppdrag eller inkallelse till militär tjänstgöring.

§ 11.

Mom. 1. Krigstidshjälpen utgår, då det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1918 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt (äkta makars taxeringar sammanräknade), utgör

högst 1,000 kronor: med 150 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 75 kronor för vart barn;

från 1,000 till och med 2,000 kronor: med 120 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 60 kronor för vart barn;

från 2,000 till och med 3,000 kronor: med 90 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 45 kronor för vart barn; samt

från 3,000 till och med 4,000 kronor: med 60 kronor för hustru eller husföreståndarinna och med 30 kronor för vart barn.

Mom. 2. Utöver ovan angivna krigstidshjälp äga furirer och korpraler, en var om han vid årets början var änpling och underhöll barn under 15 års ålder eller var gift, uppbära en särskild krigstidshjälp med 180 kronor.

Denna särskilda krigstidshjälp tillkommer dock icke befattningshavare, som avses i § 10.

§ 12.

Befattningshavare, som avgått med pension under tiden 1 januari—31 maj 1917 och icke kommit i åtnjutande av krigstidshjälp under år 1917, må, under förutsättning att han under år 1918 icke har att erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 3,000 kronor, äkta makars taxeringar sammanräknade, uppbära, utöver vad som enligt förestående bestämmelser må tillkomma honom, ett så stort belopp, som under år 1917 skulle hava såsom krigstidshjälp tillfallit honom, om han innehaft sin befattning efter den 31 maj 1917 och under det året haft att erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt för samma belopp som under år 1918 för honom fastställts.

Gemensamma bestämmelser.

§ 13.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året må icke överstiga 2,007 kronor 50 öre.

§ 14.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp enligt här angivna grunder undantagas:

1:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

2:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk;
samt

3:o) befattningshavare, som — oavsett pension, pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 — vid årets ingång ägde åtnjuta pension eller därmed jämförligt årligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd pensionsanstalt.

Avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgöringsskyldighet medför icke någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 15.

Lärare vid statens blindundervisningsanstalter, vilka under år 1918 åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt kungl. kungörelsen den 11 december 1917 (svensk författningssamling nr 851), skola vid uppbärande av krigstidstillägg och krigstidshjälp vidkännas ett mot berörda tillfälliga löneförbättring och därpå belöpande krigstidstillägg svarande avdrag.

§ 16.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas krigstidstillägg och krigstidshjälp efter enahanda grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst;

dock med iakttagande att krigstidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönerreglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 17.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigsmakten; skolande vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmånerna.

§ 18.

Om befattningshavare under året avlidit innan honom tillkommande krigstidstillägg och krigstidshjälp till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 19.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

II) att hrr Söderbergs, Jönssons i Fridhill m. fl:s och Lovéns motioner samt hr Hages m. fl:s motion, i vad den avser utbetalning av förskott å krigstidstillägg för år 1919, icke må till någon riksdagens vidare åtgärd föranleda; samt

III) att hr Clasons m. fl:s och hr Thores m. fl:s motioner, i vad de avse krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, samt hrr

Carlsons i Karlshamn, Leanders m. fl:s, Berglunds m. fl:s, Hages m. fl:s och Gylfes m. fl:s motioner i de delar, som icke blivit av utskottet tillstyrkta eller som avses under II) här ovan, ävensom hrr Gullbergs, Widells, Bäcklunds m. fl:s, Tengdahls och Lindqvists i Kosta ovanberörda motioner icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 27 februari 1918.

På utskottets vägnar:

HERM. LINDQVIST.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:
av första kammaren: herrar greve *Klingspor*, *Nyström*, *Berglund*, frih. *Beck-Friis*, *Ericson*, *Rosén*, *Fagerlin*, och *Wavrinsky*, samt
av andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Stockholm, *Jönsson* i Slåtåker*), *Olsson*, i See*,
Bärg i Katrineholm, *Svensson* i Kompersmåla, *Sävström*, *Leander* och *Eriksson* i Stockholm.

*) Har icke deltagit i utlåtandets justering.